

ACTUALISATIE

PROGRAMMA TILBURG CIRCULAIR

2025 – 2028



MANAGEMENTSAMENVATTING

Voor u ligt de actualisatie van het Programma Tilburg Circulair 2025 – 2028 van de gemeente Tilburg. Het programma komt voort uit het koersdocument dat door de gemeenteraad is vastgesteld. In het koersdocument hebben we de koers vastgesteld voor de komende jaren richting een circulaire samenleving op zes thema's. In deze actualisatie, volgend op de evaluatie van de eerste twee jaar van het programma, versterkt de gemeente het programma op een aantal onderdelen:

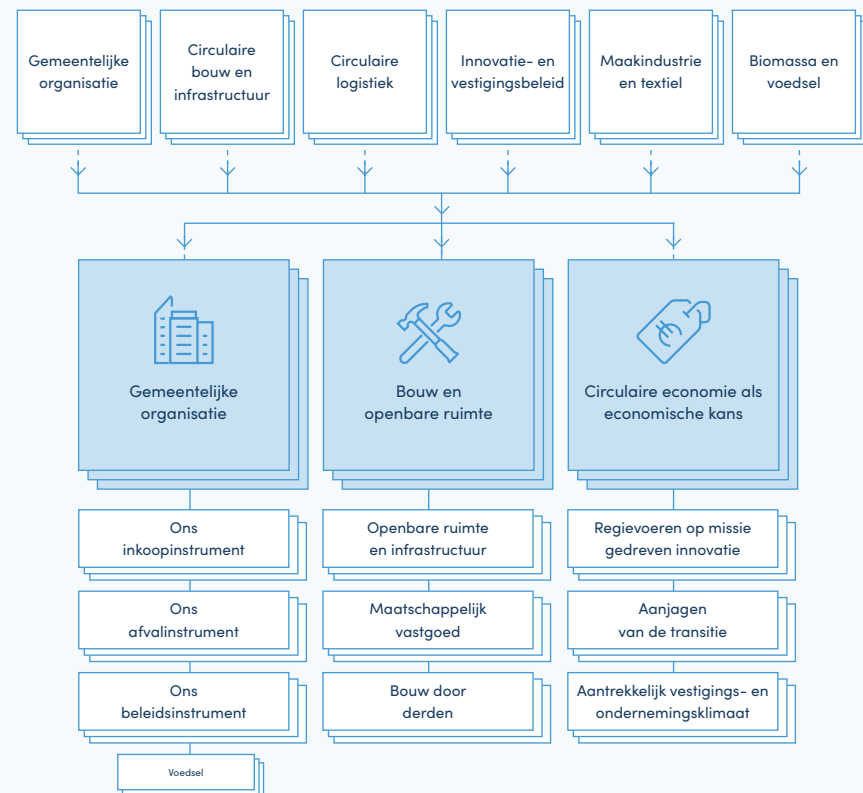
Gemeente Tilburg heeft vastgesteld in 2045 100% circulair te zijn. In deze actualisatie hebben we deze ambitie tastbaar gemaakt door dit te koppelen aan de planetaire grenzen en de verschillende strategieën om tot een circulaire samenleving te komen.

We hebben de rol die de gemeente speelt in deze transitie nader afgebakend. Enerzijds door de keuze voor bepaalde NSOB rollen. Anderzijds door vijf gemeentelijke uitgangspunten te formuleren die invulling geven aan de rol van de gemeente.



1. Ons eigen (primaire) grondstofverbruik is verminderd
2. De circulaire strategieën zijn toegepast in al onze gemeentelijke taken en activiteiten
3. Onze informatiepositie wat betreft grondstof- en afvalstromen is op orde
4. Onze inwoners, bedrijven, leveranciers, uitvoerders en collega's worden optimaal gestimuleerd circulair gedrag te vertonen
5. We werken samen aan innovatie met kennisinstellingen en bedrijven ten behoeve van de circulaire samenleving

De zes thema's zijn opnieuw ingedeeld in drie herkenbare blokken waar alle activiteiten onder vallen.



WAT LEES JE IN DEZE ACTUALISATIE?

Drie thema's
In Tilburg werken we aan drie thema's om als gemeente 100% circulair te zijn in 2045.

Lees meer →

Drie subthema's
Elk thema bestaat uit drie subthema's die verdere focus aanbrengen. Hier geven we invulling aan door het werken aan inspanningen.

Lees meer →

Tientallen inspanningen
Waar we gedurende de looptijd van het programma aan werken om een circulair Tilburg te bereiken.

Lees meer →

Zo werken we in Tilburg bijvoorbeeld aan het stap voor stap invoeren van Het Nieuwe Normaal:



Het Nieuwe Normaal (HNN) is de nationale standaard voor circulair bouwen, van nieuwbouw tot sloop. We doen eerst een 0-meting en bepalen daarna het Tilburgse groeipad op basis van HNN. Zo kunnen we stap voor stap groeien naar een circulaire bouwsector. Dit doen we onder andere door de normen van HNN mee te nemen in de openbare ruimte en infrastructuur en in ons maatschappelijk vastgoed zoals scholen.

Gemeentelijke uitgangspunten
Al deze inspanningen zorgen ervoor dat we gezamenlijk werken aan dezelfde vijf gemeentelijke uitgangspunten. Lees verder op pagina 14, 20 en 26 in hoofdstuk 2 voor de vertaling van de uitgangspunten naar elk thema.

Lees meer →



Gemeentelijke organisatie

Ons inkoopinstrument

5

Ons afvalinstrument

7

Ons beleidsinstrument

13

Voedsel



Bouw en openbare ruimte

Openbare ruimte en infrastructuur

13

Maatschappelijk vastgoed

Bouw door derden

7



Circulaire economie als economische kans

Regievoeren op missie gedreven innovatie

4

Aanjagen van de transitie

3

Aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat

4

Uitgangspunt 1

Ons eigen (primaire) grondstofverbruik is verminderd

Uitgangspunt 2

De circulaire strategieën zijn toegepast in al onze gemeentelijke taken en activiteiten

Uitgangspunt 3

Onze informatiepositie wat betreft grondstof- en afvalstromen is op orde

Uitgangspunt 4

Onze inwoners, bedrijven, leveranciers, uitvoerders en collega's worden optimaal gestimuleerd circulair gedrag te vertonen

Uitgangspunt 5

We werken samen aan innovatie met kennisinstellingen en bedrijven ten behoeve van de circulaire samenleving

Thema	Subthema	Inspanningen	Uitgangspunt 1 Ons eigen (primaire) grondstofverbruik is verminderd	Uitgangspunt 2 De circulaire strategieën zijn toegepast in al onze gemeentelijke taken en activiteiten	Uitgangspunt 3 Onze informatiepositie wat betreft grondstof- en afvalstromen is op orde	Uitgangspunt 4 Onze inwoners, bedrijven, leveranciers, uitvoerders en collega's worden optimaal gestimuleerd circulaire gedrag te vertonen	Uitgangspunt 5 We werken samen aan innovatie met kennisinstellingen en bedrijven ten behoeve van de circulaire samenleving
 Gemeentelijke organisatie	Ons inkoopinstrument	25	In 2045 koopt de gemeente zo veel mogelijk circulaire producten en diensten in. De hoeveelheid restafval is in 2045 drastisch verminderd.	In 2045 is circulair als uitgangspunt in al ons (kansrijk) beleid toegepast. In 2045 wordt circulariteit in afval op regionaal niveau toegepast en geborgd. De verbinding tussen de duurzame thema's (energie, klimaatadaptatie en circulair) is verstevigd in beleid en aanpak. Circulariteit wordt meegenomen in de gebiedsvisies, omgevingsvisie, programmabegroting en andere vastgestelde raadsbesluiten van en binnen Tilburg. In Tilburg hebben we een circulair ambachtswaarnetwerk in de stad, inclusief circulaire warenhuizen en professionele repairshops.	In 2030 weten we en meten we in hoeverre we circulair zijn. In 2030 hebben we een monitor om de stand van zaken in de transitie naar een circulair Tilburg te meten en weten.	In 2045 consumeren en ondernemen onze inwoners en ondernemers circulair. In 2045 zetten we ons afvalinstrument optimaal in voor circulaire gedrag van onze inwoners. We kennen de netwerken in de stad en hebben onze rol in de stad bepaald en versterkt. In 2030 is er voor huishoudelijk afval een recyclepercentage behaald van 60%.	Tilburg wordt een gidsregio voor het werken aan transitie en is en blijft koplopergemeente in Nederland.
	Ons afvalinstrument						
	Ons beleidsinstrument						
	Voedsel						
 Bouw en openbare ruimte	Openbare ruimte en infrastructuur	20	In 2045 is het materiaalgebruik in ons maatschappelijk vastgoed en de openbare ruimte geminimaliseerd, met aandacht voor de herkomst van materialen, gezondheid en efficiënte verwerking van restmaterialen bij bouw en sloop op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal (indicatoren: milieukostenindicator of milieuprestatie gebouw, materiaalgebonden CO₂-uitstoot en materiaalgebonden CO₂-opslag)*. In 2045 werken we met een zo hoog mogelijk waardebehoud van materialen bij bouw en onderhoud op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal (indicatoren: adaptief vermogen, losmaakbaarheid, hergebruik potentie)*.	In 2045 minimaliseren we de milieu- en klimaatimpact van bouw en onderhoud op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal (indicatoren: milieukostenindicator of milieuprestatie gebouw, materiaalgebonden CO₂-uitstoot en materiaalgebonden CO₂-opslag)*. In 2045 werken we met een zo hoog mogelijk waardebehoud van materialen bij bouw en onderhoud op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal (indicatoren: adaptief vermogen, losmaakbaarheid, hergebruik potentie)*.	In 2026 is er meer inzicht in onze huidige positie (0-meting) op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal*. In 2027 is er een monitoring opgezet met als basis de indicatoren genoemd bij andere uitgangspunten op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal*.	Het Nieuwe Normaal vormt de standaard voor bouwpartijen zoals ontwikkelaars, architecten, aannemers en woningcorporaties, waardoor optimaal circulaire gedrag wordt gestimuleerd. Collega's in de ketens Openbare Ruimte en Maatschappelijk Vastgoed werken volgens Het Nieuwe Normaal, waardoor circulaire gedrag wordt bevordert. Uitvoerende partijen die in onze opdracht werken, passen Het Nieuwe Normaal toe, waardoor circulaire gedrag wordt gestimuleerd.	We stimuleren en ondersteunen circulaire en innovatieve initiatieven uit de stad en van onze partners. We nemen actief deel aan samenwerkingen en netwerken die circulaire bouwen bevorderen.
	Maatschappelijk vastgoed						
	Bouw door derden						
 Circulaire economie als economische kans	Regievoeren op missie gedreven innovatie	11	In 2045 zijn alle gemeentelijke taken en activiteiten volledig circulair en worden deze gebruikt om een circulaire samenleving in Tilburg te blijven stimuleren. In 2030 inspireert en faciliteert de gemeente en zet bedrijven aan om circulaire strategieën toe te passen in hun taken en activiteiten.	In 2045 zijn alle gemeentelijke taken en activiteiten volledig circulair en worden deze gebruikt om een circulaire samenleving in Tilburg te blijven stimuleren. In 2030 inspireert en faciliteert de gemeente en zet bedrijven aan om circulaire strategieën toe te passen in hun taken en activiteiten.	We weten en meten dat het bedrijfsleven in 2045 circulair is. In 2030 kunnen we in de monitor die de stand van zaken in de transitie naar een circulair Tilburg meet, ook laten zien waar het bedrijfsleven staat in de transitie.	In 2045 is stimuleren van circulaire ondernemen nauwelijks meer nodig. In 2030 is de transitie naar een circulair Tilburg zichtbaar op onze bedrijventerreinen, in de binnenstad en onze dorpen en bij wijkwinkelcentra.	In 2045 is Tilburg een bloeiende circulaire stad. Onze ondernemers ontwikkelen en implementeren circulaire oplossingen, ondersteund door gerichte samenwerkingen met kennisinstellingen en overheden. In 2030 zijn meerdere fysieke en virtuele campussen actief waar samengewerkt wordt aan een circulair Tilburg.
	Aanjagen van de transitie						
	Aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat						

* De prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal zijn gedifferentieerd per type bouwwerk en worden regelmatig bijgesteld. De prestatieniveaus zelf zijn daarom niet opgenomen als kwantitatieve norm, maar er wordt wel naar verwezen. De gemeente Tilburg kan zodoende meebewegen in de ontwikkeling en bijstelling van deze prestatieniveaus.

WAAROM DEZE ACTUALISATIE?

Van evaluatie naar actualisatie

In oktober 2021 heeft de raad het Programma Tilburg Circulair 2022-2025, onderdeel van het actuele beleidsplan Koersdocument Tilburg Circulair, aangenomen. Doel van dit programma is om stappen te zetten richting het einddoel in 2045 (100% circulair) en richting ambitieuze tussendoelen in 2030 (50% circulair). Op basis hiervan zijn er veel initiatieven opgezet, die in 2023 zijn geëvalueerd. In juni 2024 is deze evaluatie aan de raad aangeboden.

Hieruit kwam naar voren dat de huidige pragmatische aanpak veel oplevert, maar nog geen versnelling. Om tot die versnelling te komen geeft de evaluatie twee verbeterrichtingen mee voor de actualisatie, die op de volgende manier zijn uitgewerkt in het herijkte programma:

1. Een hogere mate van overzicht en structuur om sturen op deze complexe transitie beter mogelijk te maken.

Dit hebben we bereikt door de thema's opnieuw in te delen op basis van de mate van invloed van de gemeente. De mate van invloed bepaalt mede de rol die je als gemeente pakt en op basis daarvan kun je je inzet en prioritering bepalen. We hebben hierbij het NSOB-model als basis genomen. Daarnaast hebben we, samen met experts binnen en buiten de organisatie, de strategische doelen, mijlpalen, benodigde informatie, belangrijkste stakeholders en inzet bepaald. Ieder thema kent zo dezelfde opbouw, wat de thema's en bijbehorende inzet en voortgang beter vergelijkbaar maakt.

2. Tastbaar maken van inhoudelijke doelstellingen, zodat interne en externe stakeholders zich beter kunnen verhouden tot het einddoel en de weg daarnaartoe.

Dit hebben we bereikt door per thema een toekomstbeeld te schetsen ('hoe ziet een circulair Tilburg eruit voor dit thema?'), vervolgens duidelijk af te bakenen welke opdracht de gemeente voor zichzelf ziet in het behalen van dit toekomstbeeld en welke circulaire strategieën zij kunnen kiezen. Zo zijn collega's beter in staat de vertaling te maken naar hun eigen vakgebied en de circulaire strategieën toe te passen in hun werk.

Het resultaat van bovenstaande is dit document: een geactualiseerd Programma Tilburg Circulair voor de jaren 2025 t/m 2028, waarmee verder invulling wordt gegeven aan de richting die in het Koersdocument Tilburg Circulair is vastgesteld. Het doel van deze actualisatie is om concreter te beschrijven hoe een circulaire samenleving in 2045 in Tilburg eruit gaat zien en hoe de gemeente hier de komende jaren invulling aan wil geven. Zo specificeren we hoe de gemeentelijke organisatie de volgende stap zet in de transitie door actiever regie te voeren op die onderwerpen waar de eerste stappen zijn gezet en hoe ze heldere keuzes kan maken over onderwerpen waar deze stappen nog niet zijn gezet.

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1 – INLEIDING

6

HOOFDSTUK 2 – FOCUS PER THEMA

11

- 2.1 Gemeentelijke Organisatie
- 2.2 Bouw en Openbare Ruimte
- 2.3 CE als Economische Kans

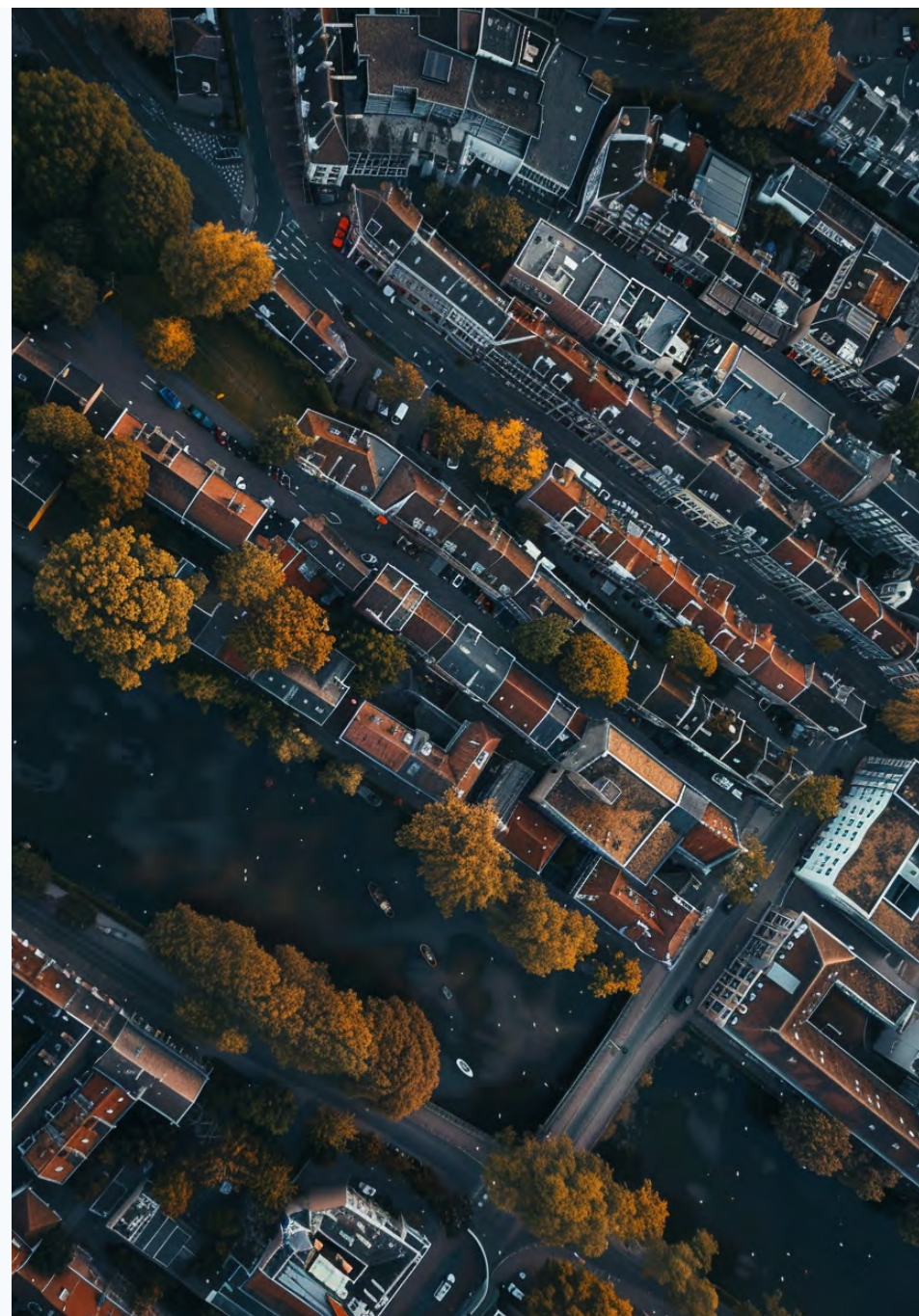
HOOFDSTUK 3 – INZET PER THEMA

29

- 3.1 Gemeentelijke Organisatie
- 3.2 Bouw en Openbare Ruimte
- 3.3 CE als Economische Kans

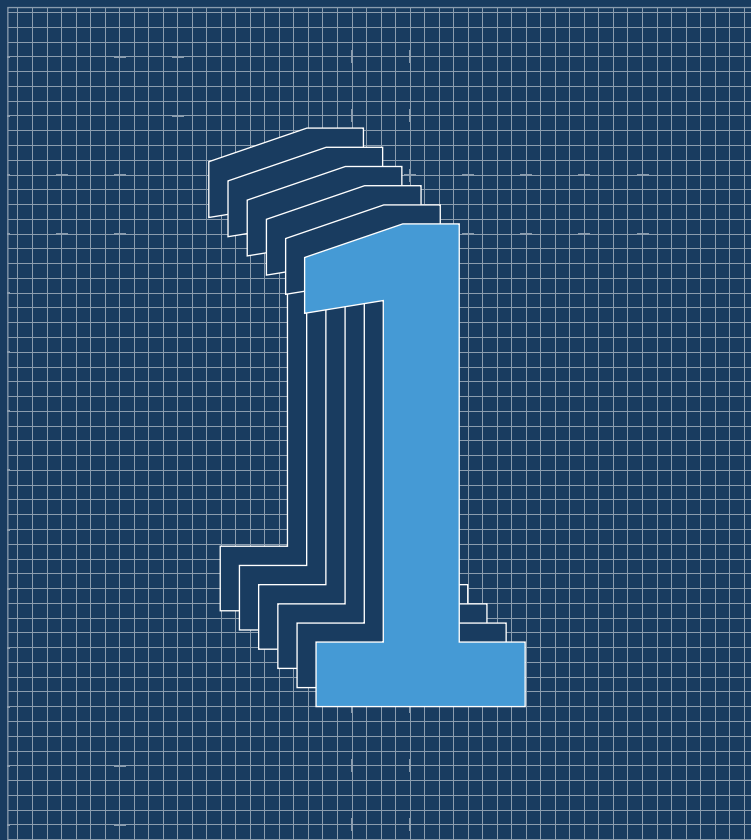
HOOFDSTUK 4 – MONITORING

54



HOOFDSTUK 1

INLEIDING



LEVEN BINNEN DE PLANETAIRE GRENZEN

Iedereen wil een gezonde, fijne leefomgeving. Niet alleen nu, ook in de toekomst willen we prettig en comfortabel leven, werken en wonen. Tegelijkertijd warmt de aarde op en verandert het klimaat. Elke dag wordt het overschot CO₂ in de lucht groter waardoor er een versterkt broeikaseffect optreedt. De 'Dutch Overshoot Day' (de dag dat we alle grondstoffen die de aarde ons biedt per jaar hebben opgebruikt) valt steeds eerder in het jaar. Om te voorkomen dat we de aarde blijven uitputten, moeten we duurzamer leven.

In Tilburg zetten we daarom in op een circulaire samenleving, met het ambitieuze doel om in 2045 volledig circulair te zijn. Met dit programma leveren we een belangrijke bijdrage aan onze bredere missie om in 2050 een klimaatneutrale stad te zijn, waarbij onze activiteiten geen negatieve impact meer hebben op het klimaat. Een circulaire samenleving zorgt namelijk voor ongeveer 20 procent minder broeikasgassen in de lucht en draagt daarmee structureel bij aan het verminderen van de CO₂-uitstoot¹.

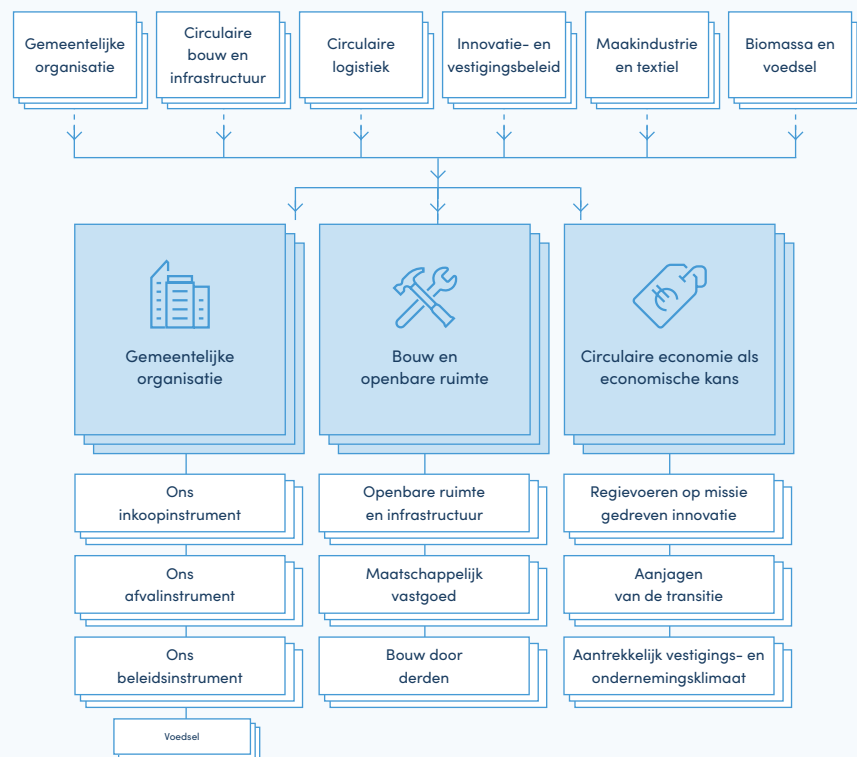
Dit kan alleen bereikt worden in een nieuw economisch systeem, op basis van andere verdienmodellen, waarin grondstoffen, onderdelen en producten op een andere manier gebruikt en hergebruikt worden. Met circulariteit gaan we ervan uit dat we (primair) grondstofgebruik zoveel mogelijk voorkomen en het afval dat we nog produceren als grondstof dient voor nieuwe producten. Het sluiten van materiaal- of productketens zorgt voor het verminderen van de hoeveelheid afval en het realiseren van een circulaire samenleving.



¹ Zie 'Circulaire economie essentieel voor behalen van klimaatdoelen van Parijs'

ACTUALISATIE VAN DE STRATEGISCHE THEMA'S

Met het oog op het versnellen van de circulaire transitie blijven we ons als gemeente doorontwikkelen. We zijn op weg van de ene (lineaire) naar de andere (circulaire) wereld en dat betekent ook een continue verandering in ons eigen denken en doen. Een logisch gevolg is om te kijken wat dit inhoudt voor de zes thema's van de strategische koers waarop we inzetten. We verleggen de focus op basis van de opgedane kennis van de afgelopen jaren. Door de thema's van de strategische koers in te delen vanuit de gemeentelijke invloedssfeer, hebben we prioriteit aangebracht in de focus van de gemeente. Dit leidt tot drie herkenbare, inhoudelijke thema's waarop de gemeente de komende vier jaar inzet. In hoofdstuk 2 zijn deze drie thema's concreet uitgewerkt. In hoofdstuk 3 zijn de alle inspanningen die de gemeente uitvoert, ingedeeld naar deze drie thema's en subthema's.



DE LEIDENDE ROL VAN DE GEMEENTE IN DE TRANSITIE

De transitie naar een circulaire samenleving is een verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven, inwoners, kennisinstellingen en overheden samen. Het is bovendien een transitie die zich zowel op Europees, landelijk, regionaal en lokaal niveau afspeelt. Elke partij speelt een eigen rol. De gemeente Tilburg kan en wil een leidende rol hebben in deze transitie op het lokale, regionale en soms het landelijke niveau en op die onderwerpen waar de gemeente een sterke maatschappelijke positie heeft. Zij zet zich hierbij met name in voor het ontwikkelen van nieuwe, circulaire manieren van denken en doen. Om invulling te geven aan de leidende rol heeft de gemeente vijf overkoepelende uitgangspunten bepaald die tezamen zorgen dat de gemeente invulling blijft geven aan haar ambities. In hoofdstuk 2 zijn deze uitgangspunten per thema vertaald naar concrete resultaten.

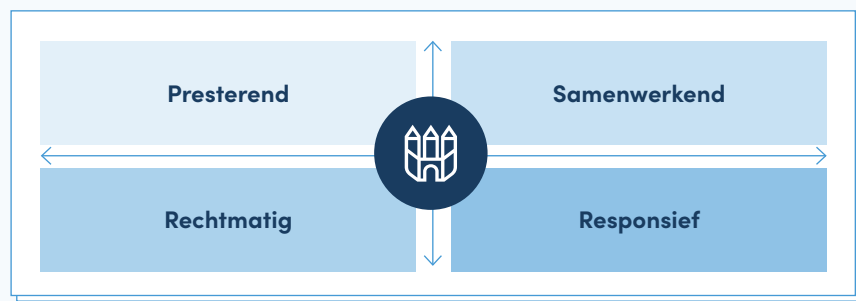
Onze gemeentelijke uitgangspunten

1. Ons eigen (primaire) grondstofverbruik is verminderd
2. De circulaire strategieën zijn toegepast in al onze gemeentelijke taken en activiteiten
3. Onze informatiepositie wat betreft grondstof- en afvalstromen is op orde
4. Onze inwoners, bedrijven, leveranciers, uitvoerders en collega's worden optimaal gestimuleerd circulair gedrag te vertonen
5. We werken samen aan innovatie met kennisinstellingen en bedrijven ten behoeve van de circulaire samenleving

DE JUISTE ROL OP HET JUISTE MOMENT

Ook met focus op gemeentelijke invloedssfeer blijft de transitie naar een circulaire samenleving een brede beweging met gemeentelijke inspanningen die zich richten verschillende doelgroepen. Soms gaat het om eigen processen of grond, soms om het stimuleren of reguleren van derden. Om met de beperkte capaciteit de juiste stappen te kunnen zetten is een bewuste keuze per thema nodig in de rollen die de gemeente aanneemt. De rollen zijn afhankelijk van de fase van de transitie waarin de gemeente en haar partners zich bevinden. De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (NSOB) heeft vier rollen voor de overheid beschreven: Onze gemeente kan werken vanuit 'de overheid' of juist vanuit 'de samenleving'. Daarbij kan het zich richten op prestaties of op randvoorwaarden om tot die prestaties te komen. Naargelang gekozen focus is de overheid presterend, samenwerkend, rechtmatig of responsief.

Het NSOB-model: mogelijke gemeentelijke rollen



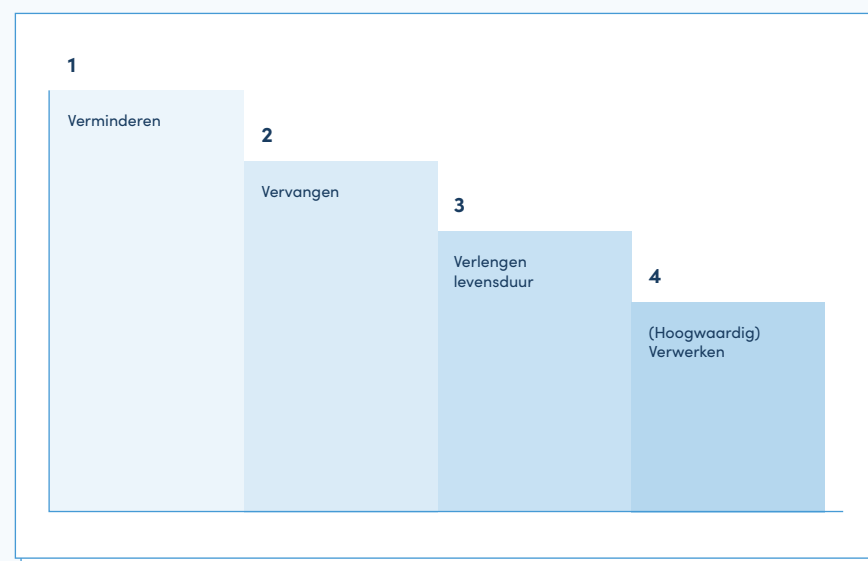
De circulaire samenleving gaat over alle facetten van onze samenleving en raakt daarom ook aan veel verschillende beleidsterreinen van de gemeente. Het raakt aan andere duurzaamheidsprogramma's, zoals de energietransitie en klimaatadaptatie. Het raakt aan de bouwopgave, het mobiliteitsbeleid en de wijkaanpak. Maar ook aan het programma Internationalisering en de economische strategie van onze gemeente. Tussen deze programma's wordt zoveel mogelijk slim samengewerkt. We zoeken afstemming op die punten waar de verschillende programma's elkaar raken.

INZET OP CIRCULAIRE STRATEGIEËN.

De transitie naar een circulaire samenleving kent verschillende inhoudelijke thema's, verschillende uitgangspunten en verschillende rollen.

De gezamenlijke taal en manier van denken en doen die in alle onderdelen terugkomt zijn de circulaire strategieën. Deze komen ook terug in het Nationaal Programma Circulaire Economie en staan aan de basis van Het Nieuwe Normaal dat in ons thema bouw centraal staat. Ten eerste het verminderen van consumptie en productie, de meest effectieve manier om grondstoffengebruik terug te dringen. Ten tweede het vervangen van (abiotische) materialen zoals beton door andere (biotische) materialen zoals hout. Ten derde het verlengen van de levensduur van materialen door ander ontwerp, ander gebruik en repareren in plaats van weggooien. En ten vierde door (hoogwaardige) verwerking van afval tot nieuwe producten die op hun beurt weer lang meegaan. In hoofdstuk vier laten we zien hoe we deze strategieën programmabreed gaan monitoren.

De vier strategieën



ONTWIKKELINGEN OP VERSCHILLENDE NIVEAUS

De transitie naar een circulaire samenleving is een transitie waarbij veel ontwikkelingen naast elkaar op verschillende niveaus plaatsvinden. Ontwikkelingen die vroeg of laat ook voor de gemeente Tilburg van belang zijn. Hieronder geven we een kort overzicht van belangrijke ontwikkelingen waarvan we nu in ieder geval weten dat ze spelen of dat ze gaan spelen.



Europese Circular Economy Action Plan

Het Europese Circular Economy Action Plan (CEAP) is een van de belangrijkste bouwstenen van de Europese Green Deal, de nieuwe agenda van de Europese Unie voor duurzame groei. Het nieuwe actieplan kondigt initiatieven aan voor de gehele levenscyclus van producten. Het richt zich op hoe producten worden ontworpen, bevordert processen voor de circulaire samenleving, moedigt duurzaam consumptiegedrag aan en streeft ernaar te waarborgen dat afval wordt voorkomen en de gebruikte hulpbronnen zo lang mogelijk in de EU-economie blijven.

Klimaatakkoord

In het Klimaatakkoord speelt de circulaire samenleving een rol in het verminderen van CO₂-uitstoot en het behalen van klimaatdoelstellingen. Door efficiënter gebruik van grondstoffen, recycling en minimalisatie van afval kan de uitstoot van broeikasgassen significant worden teruggedrongen. Het akkoord richt zich vooral op sectoren zoals de industrie, bouw, landbouw en afvalbeheer, waar circulaire processen worden gestimuleerd, zoals het hergebruiken van materialen en ontwikkelen van producten met een langere levensduur.



Nationaal Programma Circulaire Economie

2023-2030

Nationaal Programma Circulaire Economie

In een circulaire samenleving worden spullen die nu nog als afval worden gezien, hergebruikt. Zo hebben we minder of geen nieuwe grondstoffen uit de aarde nodig. Daarom wil het kabinet dat de economie in 2050 volledig circulair is. Het Nationale Programma Circulaire Economie (NPCE) bevat maatregelen om de komende jaren zuiniger om te gaan met grondstoffen.



CSRD

De Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) is een richtlijn waarin staat dat steeds meer bedrijven vanaf 2024 verplicht worden te rapporteren over hun impact op de mens en op het klimaat. De richtlijn is bedoeld om voor meer transparantie over en betere kwaliteit van duurzaamheidsinformatie te zorgen.

Het Nieuwe Normaal

Het Nieuwe Normaal is een raamwerk gericht op de materialentransitie: het maakt circulair bouwen eenduidig en concreet. Ook is rekening gehouden met de duurzame context van een circulair project, zoals energie, water en stikstof. Daarnaast worden versnellers in beeld gebracht. En omdat circulair bouwen over een nieuwe manier van werken gaat, worden ervaringen gedeeld over samenwerking in teams en binnen de organisatie. Zo wordt de relatie gelegd met sociale thema's als re-integratie en participatie.



Het Nieuwe Normaal



MVOI

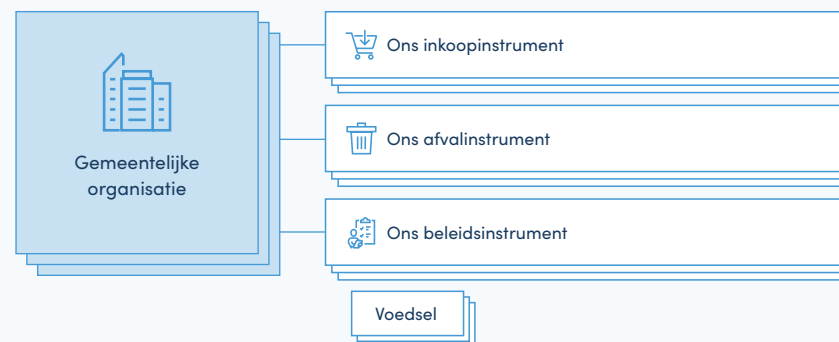
MVOI is een manifest van ruim 90 overheidsorganisaties en semi-overheidsorganisaties. Het manifest richt zich op het stimuleren van ambitieus maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen. Hiermee dragen zij bij aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Het gaat om de thema's milieu en biodiversiteit, klimaat, circulair (inclusief biobased), Internationale Sociale Voorwaarden (ISV of ketenverantwoordelijkheid), diversiteit en inclusie en social return.

HOOFDSTUK 2

FOCUS PER THEMA



2.1 THEMA GEMEENTELIJKE ORGANISATIE



Beschrijving

Onder dit thema vallen de onderdelen 'ons inkoopinstrument', 'ons afvalinstrument' en ons 'beleidsinstrument'.

Ons inkoopinstrument

Dit onderdeel gaat over alle spullen en diensten die we inkopen als organisatie, van kantoorartikelen tot ICT producten en van diensten in het sociaal domein tot de catering. Bij elkaar is dit een breed spectrum waarin stap voor stap meer circulair kan worden ingekocht. Uiteraard in samenhang met andere duurzaamheidsdoelen en met inachtneming van bepalende randvoorwaarden zoals financiën en veiligheid.

Ons afvalinstrument

Wat betreft onze gemeentelijke inzameltaak op huishoudelijke afval (onze wettelijke zorgplicht) hebben we de afgelopen jaren al veel mooie stappen gezet. We zijn meer datagestuurd, we werken samen met partijen rond de afvalverwerking (zoals op de milieustraten Hoolstraat en Albion waar grondstoffen en materialen van inwoners beschikbaar worden gesteld voor bedrijven in de regio), we voeren campagne op het bewustmaken van inwoners om circulair te consumeren en werken samen met partners die zich hiervoor inzetten.

Wat betreft bedrijfsafval (85% van de totale hoeveelheid afval dat vrijkomt) hebben we als gemeente minder inzicht en directe invloed: ondernemers zijn zelf verantwoordelijk voor het verzamelen en afvoeren van afval. Toch is ook hier inzet richting een circulaire transitie cruciaal. Daarom verdiepen we onze kennis en het netwerk richting bedrijfsafval, zodat we richting 2045 stap voor stap gaan sturen op stedelijk afval: al het afval in ons stedelijk gebied.

Ons beleidsinstrument

Naast inkoop en afval kan de gemeente op verschillende beleidsterreinen het voortouw nemen. Rondom voedsel, in onze wijken, en in de communicatie in het algemeen zoals in de Week van de Circulaire Economie.

Tastbaar eindbeeld

In 2045 is onze gemeentelijke organisatie volledig circulair. We geven het goede voorbeeld, stimuleren de circulaire markt en zien circulair als de status quo. De beleidsafdelingen nemen circulair mee in hun denken en doen, tot en met de uitvoering. Dat betekent ook dat circulair inkopen in 2045 heel normaal is – we gebruiken de ‘Maatschappelijk verantwoord inkopen toolbox’ als uitgangspunt om inkoopwensen op te stellen, of we wijken hier gemotiveerd vanaf. Binnen alle inkooptrajecten van alle fysieke producten worden circulaire strategieën gehanteerd. De keuze voor het circulair gebruiken van het inkoopinstrument wordt vanuit beleidsniveau of managementniveau van de inkopende afdelingen ingezet. Omdat duurzaamheid integraal benaderd wordt, is er via inkoop een sterke samenhang met andere beleidsdoelstellingen (bijvoorbeeld klimaatneutraliteit, biodiversiteit).

Daarnaast is het maar de vraag of afval nog wel bestaat in 2045. Ontdoen we ons nog van restafval of wordt alles volledig hergebruikt? Wat vaststaat: de hoeveelheid afval is in 2045 drastisch verminderd. Gaandeweg hebben we geleerd wat wel en niet kan worden gerecycled of hergebruikt. Maar vooral hoe we op een andere manier met onze spullen om kunnen gaan. We kopen minder, we ontwerpen anders, we gebruiken andere grondstoffen, repareren vaker en verspillen minder. Het afval dat over blijft is voor een groter deel afbreekbaar of wordt hergebruikt.

Afbakening gemeentelijke opdracht

Omdat we een grote en directe invloed hebben op deze drie onderdelen neemt dit thema een prominente plaats in de transitie naar een circulaire samenleving in. We streven ernaar het goede voorbeeld te geven. Enerzijds om de huidige successen binnen de circulaire samenleving te versnellen. Anderzijds om het goede voorbeeld te geven richting derden in de stad. De rol die we bij dit thema aannemen is daarom de presterende en rechtmatige overheid. We zetten in op het bepalen van de goede, eigen resultaten en scheppen kaders voor onze eigen organisatie in de stad. De transitie naar circulaire gemeentelijke processen blijft complex. Deze veranderingen raken onze hele organisatie. Zo vraagt het inzet wat betreft ons inkoopinstrument van zowel inkopende afdelingen (beleidscollega's) als contractmanagers, controllers en categoriemanagers in de uitvraag en sturing. Maar ook van collega's op de ondersteunende inkoopafdeling, waar behaalde (circulaire) resultaten gerapporteerd kunnen worden. Dat vraagt nogal wat van onze interne opdrachtgevers en inkooporganisatie.

Het netwerk waarmee we samenwerken

Een circulaire gemeentelijke organisatie bereiken we niet alleen en staat niet op zichzelf. We hebben hier andere opgaven, collega's en partners bij nodig. Inhoudelijk zijn er diverse raakvlakken te benoemen tussen andere lopende trajecten en beleidsthema's, die invloed kunnen hebben op onze aanpak en andersom. Daarnaast hebben we en bouwen we voort aan een netwerk van sleutelspelers binnen de circulaire transitie die ons verder kunnen helpen.

GEMEENTELIJKE UITGANGSPUNTEN VERTAALD NAAR THEMA GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

1

Ons eigen (primaire) grondstofverbruik is verminderd

In 2045 koopt de gemeente zo veel mogelijk circulaire producten en diensten in

De hoeveelheid restafval is in 2045 drastisch verminderd

2

De circulaire strategieën zijn toegepast in al onze gemeentelijke taken en activiteiten

In 2045 is circulair als uitgangspunt in al ons (kansrijk) beleid toegepast

In 2045 wordt circulariteit in afval op regionaal niveau toegepast en geborgd

De verbinding tussen de duurzame thema's (energie, klimaatadaptatie en circulair) is verstevigd in beleid en aanpak

Circulariteit wordt meegenomen in de gebiedsvisies, omgevingsvisie, programmabegroting en andere vastgestelde raadsbesluiten van en binnen Tilburg

In Tilburg hebben we een circulair ambachtsnetwerk in de stad, inclusief circulaire warenhuizen en professionele repairshops

3

Onze informatiepositie wat betreft grondstof- en afvalstromen is op orde

In 2030 weten we en meten we in hoeverre we circulair zijn

In 2030 hebben we een monitor om de stand van zaken in de transitie naar een circulair Tilburg te meten en weten

4

Onze inwoners, bedrijven, leveranciers, uitvoerders en collega's worden optimaal gestimuleerd circulair gedrag te vertonen

In 2045 consumeren en ondernemen onze inwoners en ondernemers circulair

In 2045 zetten we ons afvalinstrument optimaal in voor circulair gedrag van onze inwoners

We kennen de netwerken in de stad en hebben onze rol in de stad bepaald en versterkt

In 2030 is er voor huishoudelijk afval een recyclepercentage behaald van 60%

5

We werken samen aan innovatie met kennisinstellingen en bedrijven ten behoeve van de circulaire samenleving

Tilburg wordt een gidsregio voor het werken aan transities en is en blijft koplopergemeente in Nederland

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK



Green Collective

Door samen te werken is de tijd van meerdere vervuilde inzamelwagens in de milieuzone voorbij. Green Collective rijdt met slechts twee inzamelwagens, die ook nog eens volledig elektrisch zijn. Dat is dus én minder inzamelverkeer én geen uitstoot meer. Weer een mooie stap naar een rustigere, veiligere en schonere stad.

Circulair Ambachtsnetwerk

Het Brabants Afval Team (BAT) kijkt met het Circulair Ambachtsnetwerk vooruit om te voorkomen dat grondstoffen uit gebruikte producten vernietigd worden in de verbrandingsoven. BAT zet zich in om de grondstoffen lokaal aan te bieden en zo hoogwaardig mogelijk te verwerken.



La Poubelle

La Poubelle is dé plek voor tweedehands kleding, meubels, speelgoed en apparatuur. Spullen kunnen worden gebracht of opgehaald. Naast de kringloopwinkel zijn er werkplaatsen voor fietsen, houtbewerking en atelier VERHIP!, waar ingebrachte spullen worden opgeknapt en hergebruikt. Dit biedt werkplekken voor mensen voor wie werk niet vanzelfsprekend is, met kansen om deel te nemen en zich te ontwikkelen. In 2025 gaat La Poubelle naar een nieuwe locatie verhuizen, waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met circulariteit. Op de nieuwe locatie blijven onderdelen van de bestaande bebouwing namelijk behouden en worden materialen die wel worden gesloopt hergebruikt. Nieuwbouw wordt waar mogelijk uitgevoerd met biobased materialen en aanpasbaar en losmaakbaar uitgevoerd.



Herinrichting milieustraat

Kringloop La Poubelle, Prospects at Work en de gemeente Tilburg doen een proef bij milieustraat Albion. Bezoekers kunnen bij een aparte innamestraat herbruikbare spullen inleveren. Die spullen krijgen dan een tweede leven. Het is de bedoeling om de innamestraat uit te breiden.

GOOD CITIES

Tilburg sloot zich aan bij GOOD CITIES, een internationale samenwerking om deelconcepten zoals deelvervoer en buurtbier te stimuleren. Dit vermindert spullen en afval. Met steun van de 'Interreg Europe'-subsidie worden vanaf eind 2023 pilots gelanceerd, samen met partners uit zes Europese landen.



Wormenhôtels013

Het Tilburgse Wormenhôtels013 brengt de circulaire samenleving in de praktijk door wormenhôtels te plaatsen op drie scholen. Leerlingen leren hun groente- en fruitresten om te zetten in compost met behulp van tijgerwormen. Deze compost is een waardevolle, milieuvriendelijke grondstof die de bodem gezond houdt zonder de impact van veen of turf. Het project combineert educatie met duurzaamheid en laat kinderen ervaren hoe afval een nieuwe bestemming krijgt in de kringloop.



Wijkcentra/repairplekken

Stichting We-Re-Use in Tilburg maakt goederen herbruikbaar voor een duurzame samenleving en mensen met een smalle beurs. De activiteiten omvatten PC-Save, voor reparatie en verkoop van gereviseerde computers en randapparatuur, en het Repair Café, waar vrijwilligers wekelijks in wijkcentra diverse reparaties uitvoeren, van elektrische apparaten tot kleding en fietsen.

Afvalcoaching hoogbouw

Tilburg verbetert afvalscheiding in hoogbouw door afvalcoaches in te zetten die bewoners persoonlijk informeren. Nieuwe methoden, zoals ondergrondse PMD-containers en gft-pilots, worden getest.



2.2 THEMA BOUW EN OPENBARE RUIMTE



Beschrijving

Het thema 'Bouw en Openbare Ruimte' is een belangrijk thema binnen de circulaire samenleving, omdat in deze sector veel grondstoffen omgaan die we willen terugbrengen. Zeker beton en asfalt zijn veel gebruikte grondstoffen waar veel CO₂-uitstoot bij komt kijken. Tegelijkertijd heeft Tilburg, net als de rest van de Nederland, een grote bouwopgave. Onze gebouwen, straten en bedrijventerreinen worden herontwikkeld en onderhouden. Hoe gaan we dat stap voor stap circulair doen? Binnen het thema Bouw en Openbare Ruimte is 'Het Nieuwe Normaal' de nationale standaard voor circulair bouwen met haalbare en ambitieuze prestaties. Dat gaat over nieuwbouw, bestaande bouw, infra en sloop waarbij wordt gekeken naar milieu-impact, materiaalgebruik en waardebehoud. Door het stap voor stap eigen maken van Het Nieuwe Normaal heeft een breed speelveld van architecten, ontwikkelaars en corporaties een gezamenlijke taal hoe we dit thema richting 2045 circulair maken. Daarbij maken we onderscheid tussen de subthema's 'openbare ruimte en infrastructuur', 'maatschappelijk vastgoed' en 'bouw door derden' omdat elk subthema eigen uitdagingen en daarmee een eigen groeipad heeft.

Inzet bouw in de openbare ruimte en infrastructuur

De gemeente is verantwoordelijk voor het gebruik, de inrichting en het beheer van de openbare ruimte, zowel boven- als ondergronds. We creëren een gezonde en aantrekkelijke woon- en werkomgeving met veel ruimte voor ontmoeten, spelen, groen en biodiversiteit. Jaarlijks worden er zo'n 100 herinrichtingsprojecten voorbereid en uitgevoerd. We zetten 70 miljoen euro om in beheercontracten (inclusief parkeren) om de stad schoon, groen, heel, veilig en bereikbaar te houden. Er liggen hier grote kansen om materiaalstromen in Tilburg circulair te maken. De afgelopen jaren zijn hier al grote stappen gezet met de stenenbank, de circulariteitsindex en circulair aanbesteden van speelvoorzieningen en afvalbakken. Vanuit de evaluatie is duidelijk geworden dat op bepaalde vlakken nog een stapje extra gezet kan worden om de circulaire strategieën structureel toe te passen. De gemeentelijke invloed is hierbij groot: we richten ons voornamelijk op onze eigen prestaties en handelen vanuit de rol van presterende overheid.

Inzet maatschappelijk vastgoed

De gemeente beheert een groot aantal gebouwen met een maatschappelijke functie, zoals sportzalen, welzijn, cultuur en buurthuizen. En natuurlijk ons eigen stadhuis en de stadswinkel. Ook heeft de gemeente de wettelijke verplichting voor onderwijshuisvesting. Op grond van onderwijswetgeving is de gemeente verantwoordelijk voor bekostiging van nieuwbouw, vervangende bouw en uitbreiding van schoolgebouwen en gymnastiekvoorzieningen in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs (PO, SO en VO). Bij nieuwbouw, het onderhoud en de renovatie van deze gebouwen liggen ook veel mogelijkheden voor het toepassen van circulaire strategieën: denk aan de toepassing van hergebruikt materiaal en het losmaakbaar verbinden van onderdelen voor toekomstige aanpasbaarheid.

In de praktijk is het toepassen van circulaire principes bij nieuwbouw en renovatie makkelijker dan bij het onderhoud van deze gebouwen. Hier dient de markt zich de komende jaren nog in te ontwikkelen. Vanuit het opdrachtgeverschap kan de gemeente dit stimuleren. De gemeentelijke invloed bij maatschappelijk vastgoed is groot. We richten ons op onze eigen prestaties en het stimuleren van onze omgeving en handelen vanuit de rol van presterende overheid. We gebruiken deze projecten om duidelijk aan te geven aan inwoners en ondernemers (in lijn met onze communicatiecampagne): *“Dit doen wij, dit kun jij doen”*.

Inzet bouw door derden

De meeste bouw (en sloop) in onze gemeente wordt door andere partijen gedaan dan de gemeente zelf. Woningbouwcorporaties, ontwikkelaars, grote bouwbedrijven en nog vele anderen zijn zeer bepalend voor de bouw in onze stad en in hoeverre dit circulair gebeurt. Als gemeente zijn we in gesprek met belangrijke stakeholders in dit veld. Deze organisaties hebben eigen duurzame en circulaire doelstellingen die de gemeente kan ondersteunen. Daarnaast vervullen we de rol van vergunningverlener, waarin we tot op zekere hoogte duurzaamheids- en circulaire eisen kunnen stellen. De gemeentelijke invloed is hierbij kleiner dan in de openbare ruimte en maatschappelijk vastgoed: we kunnen voornamelijk kaderstellend en stimulerend optreden. Daarom nemen we hier voornamelijk de rol van rechtmatige overheid aan en sluiten we aan bij landelijke ontwikkelingen zoals Het Nieuwe Normaal.

Tastbaar eindbeeld

In 2045 blijven we bouwen en onze bestaande bouw onderhouden op een circulaire wijze. We zorgen voor waardebehoud, we bouwen veel meer met duurzame (biobased) grondstoffen zoals hout, en we hergebruiken veel meer grondstoffen door bijvoorbeeld circulair te slopen (urban mining). We doen dat ook nog eens vele malen effectiever en efficiënter, omdat we ook circulair ontwerpen. We kunnen daarnaast bouwwerken eenvoudig in en uit elkaar halen (losmaakbaar bouwen).

Afbakening gemeentelijke opdracht

De gemeente heeft een grote invloed op het thema ‘Bouw en Openbare Ruimte’. Dat komt omdat we zelf, naast vergunningverlener, de opdrachtgever zijn bij de subthema’s openbare ruimte en infrastructuur en maatschappelijk vastgoed. Bij bouw door derden heeft de gemeente invloed via het verlenen van vergunningen. Het ligt voor de hand dat onze grootste inzet in het begin ligt bij die subthema’s waar we de meeste invloed op hebben. Ook binnen de subthema’s brengen we eerst in kaart waar de grootste uitdagingen zitten en via welke stappen we het gewenste groeipad vormen. Het is nu bijvoorbeeld nog eenvoudiger successen te boeken bij nieuwbouw ten opzichte van onderhoud. En een instrument als het materialenpaspoort is bij de ene afdeling sneller in te voeren dan bij een andere. Zo volgen we een groeipad op maat dat uiteindelijk leidt tot een circulaire bouw in 2045. De gemeentelijke invloed is hier groot: we pakken de rol van presterende overheid bij openbare ruimte en infrastructuur en maatschappelijk vastgoed. Bij bouw door derden past de rol van rechtmatige overheid beter.

Het netwerk waarmee we samenwerken

Circulaire Bouw en Openbare Ruimte als thema staat niet op zichzelf. Het raakt onder andere aan onze woningbouwopgave, betaalbaarheid van wonen, mobiliteitsvraagstukken, de energietransitie, klimaatadaptie en vraagstukken rondom leefbaarheid van wijken (zoals het herinrichten van bepaalde gebieden). Het programma Circulair werkt daarom samen met een breed netwerk van interne afdelingen en externe organisaties. Om ook stappen te zetten op het onderdeel bouw door derden, intensiveren we ons externe netwerk van woningbouwcorporaties, ontwikkelaars, bouwbedrijven, en Bouwhub Midden-Brabant om samen te kijken waar de komende jaren extra stappen gezet kunnen worden en onder welke voorwaarden.

GEMEENTELIJKE UITGANGSPUNTEN VERTAALD NAAR THEMA BOUW EN OPENBARE RUIMTE

1 Ons eigen (primaire) grondstofverbruik is verminderd

In 2045 is het materiaalgebruik in ons maatschappelijk vastgoed en de openbare ruimte geminimaliseerd, met aandacht voor de herkomst van materialen, gezondheid en efficiënte verwerking van restmaterialen bij bouw en sloop op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal (indicatoren: herkomst materialen, gezonde materialen, omgang restmateriaal bouw/sloop)*

2 De circulaire strategieën zijn toegepast in al onze gemeentelijke taken en activiteiten

In 2045 minimaliseren we de milieu- en klimaatimpact bij bouw en onderhoud op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal (indicatoren: milieukostenindicator of milieuprestatie gebouw, materiaalgebonden CO₂-uitstoot en materiaalgebonden CO₂-opslag)*

In 2045 werken we met een zo hoog mogelijk waardebehoud van materialen bij bouw en onderhoud op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal (indicatoren: adaptief vermogen, losmaakbaarheid, hergebruik potentie)*

3 Onze informatiepositie wat betreft projecten, grondstof en afvalstromen is op orde

In 2026 is er meer inzicht in onze huidige positie (0-meting) op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal*

In 2027 is er een monitoring opgezet met als basis de indicatoren genoemd bij andere uitgangspunten op basis van de prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal*

4 We stimuleren onze inwoners, bedrijven, leveranciers, uitvoerders en collega's optimaal om circulair gedrag te vertonen

Het Nieuwe Normaal vormt de standaard voor bouwpartijen zoals ontwikkelaars, architecten, aannemers en woningcorporaties, waardoor optimaal circulair gedrag wordt gestimuleerd

Collega's in de ketens Openbare Ruimte en Maatschappelijk Vastgoed werken volgens Het Nieuwe Normaal, waardoor circulair gedrag wordt bevorderd

Uitvoerende partijen die in onze opdracht werken, passen Het Nieuwe Normaal toe, waardoor circulair gedrag wordt gestimuleerd

5 We werken samen aan innovatie met kennisinstellingen en bedrijven ten behoeve van de circulaire samenleving

We stimuleren en ondersteunen circulaire en innovatieve initiatieven uit de stad en van onze partners

We nemen actief deel aan samenwerkingen en netwerken die circulair bouwen bevorderen

* De prestatieniveaus van Het Nieuwe Normaal zijn gedifferentieerd per type bouwwerk en worden regelmatig bijgesteld. De prestatieniveaus zelf zijn daarom niet opgenomen als kwantitatieve norm, maar er wordt wel naar verwezen. De gemeente Tilburg kan zodoende meebewegen in de ontwikkeling en bijstelling van deze prestatieniveaus.



VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK



Fietstunnel Stappegoor

De Stappegoor fietstunnel onder de Ringbaan Zuid biedt een veilige verbinding naar scholen en voorzieningen in een groeiend gebied. De aanleg, volgens circulaire principes, gebruikte prefab elementen en gerecycled materiaal, wat een CO₂-reductie van 45% opleverde. Het project sluit aan bij Tilburgs mobiliteitsvisie en draagt bij aan een duurzame, bereikbare stad.

Convenant Wonen

Er is een nieuw Convenant Wonen 2025 – 2029. Onze gezamenlijke ambitie richt zich erop om vanuit de energietransitie de verduurzaming verder te verbreden naar de thema's circulariteit, gezondheid, klimaatadaptatie, natuurinclusiviteit en biodiversiteit. Alle partijen gaan structureel gezamenlijk kennis en ervaring uitwisselen over de integrale verduurzaming van de Tilburgse woningvoorraad.



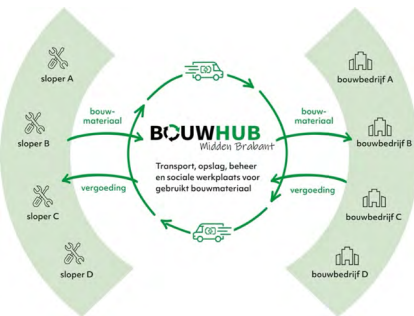
Convenant Wonen 2020-2025

30 september 2020



Toepassen circulair raamwerk

Tilburg zet met het nieuwe circulariteitsraamwerk concrete stappen uit de Circulaire Agenda. Dit raamwerk, ontwikkeld met AKCI-subsidie en Alba Concepts, maakt circulariteit meetbaar en toepasbaar in bouw- en vastgoedprojecten met flexibele KPI's. Als proefproject worden vier monumentale gebouwen in de Spoorzone gerenoveerd volgens circulaire principes, zoals 80% materiaalrecycling en gebruik van biobased materialen. Innovatieve verdienmodellen, zoals 'product as a service', worden getest.



Coöperatie Bouwhub Midden-Brabant

De Bouwhub Midden-Brabant bevordert circulair bouwen door herbruikbare materialen opnieuw in te zetten voor bouwprojecten. In samenwerking met slopers, bouwbedrijven en architecten worden materialen geoogst, bewerkt en opnieuw verkocht, wat afval voorkomt en ketensamenwerking stimuleert. Het initiatief onderzoekt verdienmodellen en overbrugt barrières zoals regelgeving en vooroordelen, met als doel een volledig circulaire bouwsector.

Circulair nieuwbouwproject

In Tilburg startte de bouw van een circulair project met vijf huizen en 22 appartementen, ontwikkeld door Tiwos. Het gebouw is grotendeels van hout, demontabel en herbruikbaar. Ook de inrichting is circulair, zoals keukens in een hergebruikketen. Het project voegt groen toe met nieuwe ruimtes en een gezamenlijke tuin, en versterkt Tilburgs duurzame toekomst.



Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Met het project Tilburg Sustainable Real Estate (TSRE) heeft Tilburg 79 gebouwen verduurzaamd om de klimaatdoelen voor 2045 te halen. Dankzij de ELENA-subsidie werden plannen opgesteld voor energiebesparing, circulair bouwen en vergroening. Het programma omvatte 70 gemeentelijke gebouwen en negen in de Spoorzone, waarbij voor elk gebouw het beste duurzame scenario werd uitgevoerd. Het project (2020-2024) draagt bij aan een toekomstbestendige stad.

2.3 THEMA CE ALS ECONOMISCHE KANS



Beschrijving

Economische activiteit en ondernemerschap zijn de motor richting een circulaire samenleving. Het minder en anders gebruiken van grondstoffen is niet alleen een grote stap in de richting van een duurzaam Tilburg, het biedt ook economische kansen voor ondernemers met het oog op de toekomst. Dit vraagt wel om een andere manier van denken, ontwerpen en produceren. Ook vraagt het om een andere samenwerking in de ketens van productie tot consumptie.

Regievoeren op missie gedreven innovatie

Gezien het belang van innovatie voor een veerkrachtig, toekomstbestendig en circulair Tilburg, hebben we de ambitie om het innovatie-ecosysteem in Tilburg en de regio structureel te versterken. De transitie naar een circulair Tilburg draagt bij aan nieuw verdienvermogen. Daarnaast draagt het bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, waardoor ook de sociale en ecologische pijlers van brede welvaart worden versterkt. We zoeken hierbij actief samenwerking met kennisinstellingen om innovatie te versnellen en mogelijke oplossingen te formuleren. We brengen continu trends en ontwikkelingen in beeld en koppelen nieuwe product-markt combinaties

aan regionale netwerken, programma's en financieringsstromen. We realiseren innovatiedistricten en campusmodellen rond sleutellocaties (Wijkevoort, Gate2, Textielcampus, Kenniskwartier) en sleutelspelers. Zij kunnen vervolgens weer als voorbeeld fungeren voor het bedrijfsleven Tilburg-breed.

Aanjagen van de transitie van het bedrijfsleven naar een meer circulaire economie

Om toekomstbestendig te blijven is het noodzakelijk dat alle bedrijven meebewegen met de veranderende werkelijkheid. De transitie naar een circulaire economie vraagt om drastische veranderingen in (productie) processen en waardeketens. Het versnellen van de transitie van het bedrijfsleven is daarom een belangrijke pijler van dit programma. Om het bedrijfsleven te ondersteunen bij de transitie naar een circulair Tilburg heeft de gemeente Tilburg samen met partners (zoals Midpoint Brabant) al diverse programma's ontwikkeld of zijn die aan het ontwikkelen, zoals het regiodeal programma Circulaire Stroom (gericht op de rol van de (retour) logistiek en regionale ambachtscentra). Het zichtbaar maken van de transitie naar een circulair Tilburg speelt een belangrijke rol in het inspireren en motiveren van bedrijven om meer circulair te ondernemen.

Zorgen voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat

Voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat is aandacht voor zowel de vraag- als aanbodkant van de stedelijke economie nodig. Waarin vraag (nabijheid, behoefte consument/inwoner, arbeidsmarkt) en aanbod (verdienmodel voor ondernemer) met elkaar in balans zijn. Een belangrijke vraag is hoe we de juiste randvoorwaarden voor een circulair Tilburg realiseren zodat ondernemingen hier verder invulling aan gaan geven. Deze invalshoek gaat o.a. over het ruimtegebruik. De druk op onze (openbare) ruimte blijft toenemen. Recent onderzoek wijst uit dat de transitie naar een circulair Tilburg extra ruimte vraagt op onze werklocaties. Vanuit het programma Revitalisering Bedrijventerreinen werken we aan het verdichten,

verduurzamen, vergroenen en vernieuwen van onze bedrijventerreinen. Deze extra ruimtevraag hebben we in deze opgave ingebracht. Een aantrekkelijk vestigingsklimaat gaat ook over talentontwikkeling. Door nu te investeren in onderwijs en talentontwikkeling gericht op circulaire vaardigheden kan de gemeente bijdragen aan een veerkrachtige arbeidsmarkt. Deze opgave wordt vanuit het arbeidsmarktbeleid opgepakt. Daarnaast bieden we ook goede ondersteuning voor het bedrijfsleven bij hun circulaire uitdagingen. Met het regiodeal programma Versterken Duurzame Bedrijfsvoering MKB ondersteunen we ondernemers om aan de Europese CSRD verplichtingen te voldoen. En met De Onderneming Centraal optimaliseren we de publieke één-op-één ondersteuning van MKB-ondernemingen in de regio Midden-Brabant, ook vanuit de circulaire invalshoek.

Tastbaar eindbeeld

In 2045 is Tilburg een bloeiende circulaire gemeente. Onze ondernemers ontwikkelen en implementeren circulaire oplossingen, ondersteund door een gerichte samenwerkingen met kennisinstellingen en overheden. De gemeente biedt een stimulerend vestigingsklimaat met hoogwaardige infrastructuur, circulaire adviesdiensten en actieve netwerken die innovatie bevorderen. Circulaire startups en initiatieven zijn zichtbaar en vormen een belangrijk deel van de lokale economie. Onze productieketens zijn kort, gesloten, transparant en weinig vervuilend. Tilburg heeft haar circulaire ambities gekoppeld aan klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen, wat heeft geleid tot een duurzame en toekomstbestendige economie.

Afbakening gemeentelijke opdracht

In Tilburg zijn koplopers al met veel interessante innovaties aan de slag. In dit programma geven we weer waar we als gemeente op willen inzetten, zodat het bedrijfsleven in Tilburg een extra stap kan zetten in hun opgave om meer circulair te ondernemen. Dat doen we vanuit drie invalshoeken die elkaar onderling ook weten te versterken.

Steeds meer pakken we hier de presterende rol. Bijvoorbeeld bij Wijkevoort, waar in bestemmingsplan, ontwikkelleidraad en Adviescommissie circulariteit een verbindend thema is. Of bij Textielcampus, waar we middels (co-)financiering meer en meer mede sturing geven aan innovatie en de transitie van de textielindustrie. Maar ook door onze opdrachtverstrekking aan de Omgevingsdienst Midden- en West Brabant. Tegelijkertijd hebben we binnen het thema Circulaire Economie als Economische Kans minder sturingsinstrumenten dan bij de andere thema's binnen dit programma. Daarom vervullen we de rol van samenwerkende overheid (verbinden van organisaties om samen te werken en resultaten te behalen) en responsieve overheid (reageren op en aansluiting vinden bij circulaire initiatieven in Tilburg en de regio én stimuleren van bestaande netwerken en ontwikkelen van nieuwe netwerken).

De doelen die we stellen binnen het onderdeel Circulaire Economie als Economische Kans zijn in de meeste gevallen sector overstijgend en gaan over het transformeren van de uitgangspunten voor het bedrijfsleven in het algemeen.

Het netwerk waarmee we samenwerken

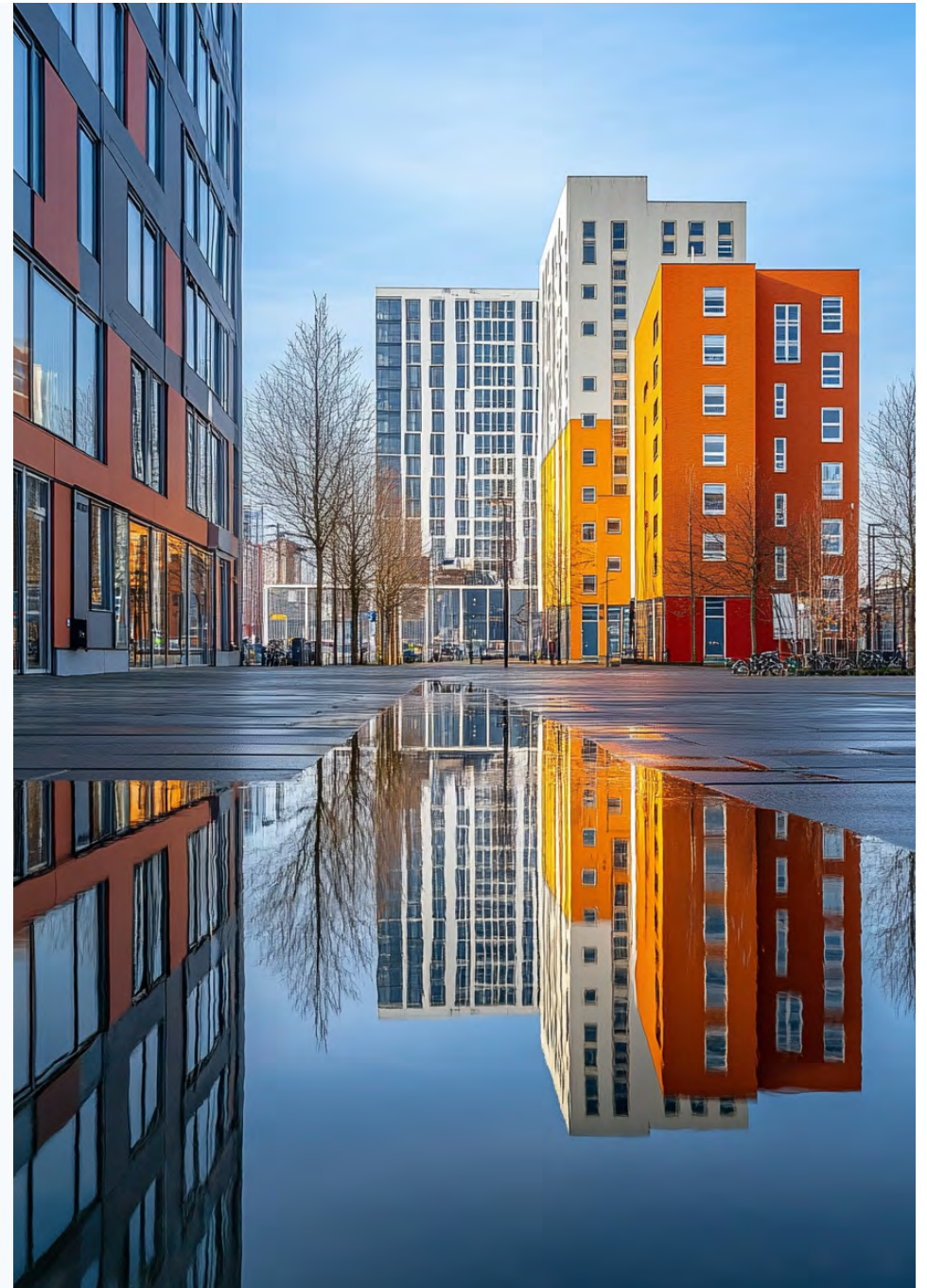
Het succes van de transitie naar een circulair Tilburg hangt af van hoe we

enerzijds de circulaire economie weten op te bouwen en anderzijds de lineaire economie steeds beter weten af te bouwen. Tilburg richt zich op startups en scale-ups als innovatieversnellers, op koplopers die andere ondernemers inspireren. Het versnellen van de transitie kan alleen door samenwerking en interactie. De gemeente werkt daar waar mogelijk mee aan oplossingen, bijvoorbeeld door belemmerende regelgeving te verminderen, zoals in regelluwe zones, zodat ondernemers innovaties kunnen implementeren. Waar nodig worden echter ook nieuwe regels opgesteld om de transitie te versnellen.

Het netwerk waarin we samenwerken varieert van lokaal tot internationaal:

- Binnen de gemeentelijke organisatie met andere opgaven zoals revitalisering bedrijventerreinen, weerbare arbeidsmarkt, energietransitie en klimaatadaptatie
- In de stad met het bedrijfsleven en kennisinstellingen
- Regionaal met Midpoint Brabant, omliggende gemeenten, provincie en waterschappen
- Nationaal met het Rijk, brancheverenigingen en koplopende gemeenten
- Europees met de EU en regio's met vergelijkbare uitdagingen die ons een stapje verder kunnen helpen: om innovatie en de transitie te versnellen, maar ook om deze mede te financieren

Zo realiseren we een economie waarin bedrijven naast nieuw verdienvermogen vinden, ook bijdragen aan het verminderen van het grondstofverbruik en CO₂-uitstoot.



GEMEENTELIJKE UITGANGSPUNTEN VERTAALD NAAR THEMA CIRCULAIRE ECONOMIE ALS ECONOMISCHE KANS

1

Ons eigen (primaire) grondstofverbruik is verminderd

2

De circulaire strategieën zijn toegepast in al onze gemeentelijke taken en activiteiten

In 2045 zijn alle gemeentelijke taken en activiteiten volledig circulair en worden deze gebruikt om een circulaire samenleving in Tilburg te blijven stimuleren

In 2030 inspireert en faciliteert de gemeente en zet bedrijven aan om circulaire strategieën toe te passen in hun taken en activiteiten

3

Onze informatiepositie wat betreft projecten, grondstof- en afvalstromen is op orde

We weten en meten dat het bedrijfsleven in 2045 circulair is

In 2030 kunnen we in de monitor die de stand van zaken in de transitie naar een circulair Tilburg meet, ook laten zien waar het bedrijfsleven staat in de transitie

4

We stimuleren onze inwoners, bedrijven, leveranciers, uitvoerders en collega's optimaal om circulair gedrag te vertonen

In 2045 is stimuleren van circulair ondernemen nauwelijks meer nodig

In 2030 is de transitie naar een circulair Tilburg zichtbaar op onze bedrijventerreinen, in de binnenstad en onze dorpen en bij wijkwinkelcentra

5

We werken samen aan innovatie met kennisinstellingen en bedrijven ten behoeve van de circulaire samenleving

In 2045 is Tilburg een bloeiende circulaire stad. Onze ondernemers ontwikkelen en implementeren circulaire oplossingen, ondersteund door gerichte samenwerkingen met kennisinstellingen en overheden

In 2030 zijn meerdere fysieke en virtuele campussen actief waar samengewerkt wordt aan een circulair Tilburg

VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

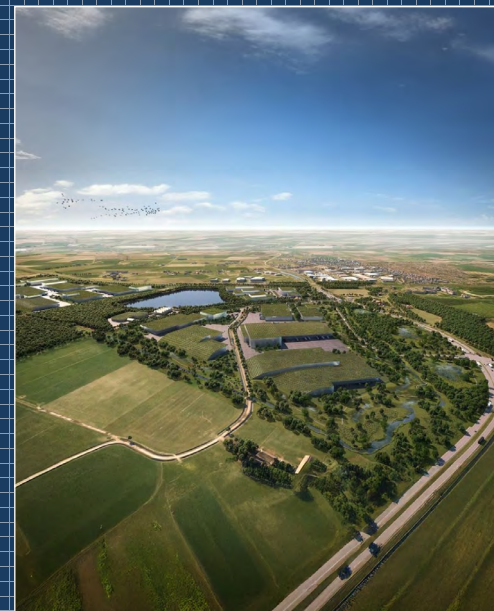


Startups for Society

Startups for Society is een initiatief in Midden-Brabant dat zich richt op het ondersteunen van startups met een maatschappelijke impact. Het programma biedt kosteloze toegang tot één-op-één coaching, financiële steun, huisvesting, inspirerende evenementen en workshops, en co-creatie met gelijkgestemde impact startups. Het doel is om innovatieve ideeën te transformeren tot succesvolle ondernemingen die bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken zoals klimaatverandering, circulaire samenleving, arbeidsmarktkrapte en druk op de zorg. Startups for Society is een samenwerking tussen Tilburg University, Avans Hogeschool, Fontys Hogeschool, Gemeente Tilburg en Midpoint Brabant.

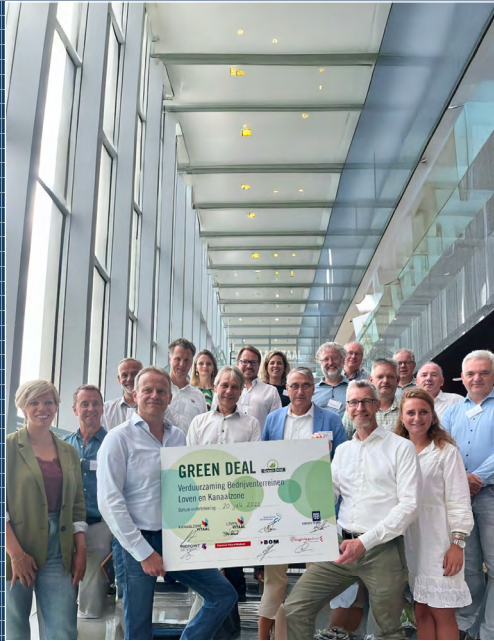
Pilot OMWB

De Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, Tilburg en de provincie Noord-Brabant voerden een pilot uit om kansen en belemmeringen in circulariteit te verkennen bij maakbedrijven in metaal en kunststof. Door kennis en data te delen, stond samenwerking centraal. De afgeronde pilot biedt inzichten voor verbetering en herhaling komend jaar.



Wijkevoort

Tilburg ontwikkelt bedrijventerrein Wijkevoort met een innovatiecampus voor regionale MKB-bedrijven. De focus ligt op brede welvaart: economische groei, welzijn, sociale cohesie en duurzaamheid. Vestigingseisen omvatten circulaire samenleving, duurzame bouw en bijdragen aan het regionale ecosysteem.



Green Deal Loven Kanaalzone

De Green Deal Loven Kanaalzone (2022-2024) stimuleerde verduurzaming op bedrijventerreinen via thema's als energietransitie, circulariteit en duurzame mobiliteit. Met 104 gesprekken en 77 deelnemers aan adviesmodules, waaronder 64 energieaanvragen, werden concrete stappen gezet. Resultaten zijn o.a. 2000 m² vergroend terrein en kostenbesparing, wat bijdraagt aan een groener en duurzamer Tilburg.

MindLabs

MindLabs en partners hebben een nieuwe Regio Deal-subsidie ontvangen, gericht op de ontwikkeling van de Spoorzone als innovatiedistrict. Hier werken kennisinstellingen, bedrijven en organisaties samen aan brede welvaart, duurzaamheid en digitalisering. De Spoorzone wordt een centrum waar onderzoek, ontwikkeling en ondernemerschap samenkomen, met een sterke focus op samenwerking en talentontwikkeling.



TextielCampus

TextielCampus Tilburg brengt studenten, startups en textielondernemers samen om innovatie en ondernemerschap in de textielketen te stimuleren. Met werkruimtes, laagdrempelige werkplaatsen en evenementen zoals repair cafés biedt het een inspirerende ontmoetingsplek voor iedereen met interesse in textiel en mode.



Gebiedsmanifest Loven

Het gebiedsmanifest Loven, onderdeel van de revitalisering van bedrijventerreinen, schetst een toekomstvisie voor bedrijvenpark Loven Noord. Het richt zich op verdichting, verduurzaming en vergroening. Input van ondernemers, data en eerdere rapporten vormen bouwstenen voor het manifest en het bredere programma. De projectgroep Toekomstbestendig Loven monitort de voortgang en stelt prioriteiten vanuit het manifest.

Regio Deal Circulaire Stroom

De Regio Deal Circulaire Stroom omvat negen projecten om brede welvaart te bevorderen door afvalreductie, circulaire materialen en duurzame logistiek. Het project Circulaire Stroom richt zich op efficiëntere ketens met vier clusters: circulaire ambachtcentra, multimodale planning, korte foodketens met gebundeld transport, en duurzame distributienetwerken.



Winnaar circulaire innovatietop

Op 19 maart 2025 werd in Tilburg de Brabantse circulaire innovatietop georganiseerd. Dat circulariteit hoog op de agenda in Brabant staat blijkt wel uit het feit dat van alle provinciale bijeenkomsten die in Tilburg de meeste bezoekers trok. En dat Tilburg hierin een prominente plek heeft was te zien aan het aantal genomineerden. Iets meer dan de helft van de genomineerde bedrijven kwamen uit Tilburg. Aan het eind van de middag kon directeur Marc Glaudemans van Provincie Noord-Brabant de bedrijven kenbaar maken die Brabant vertegenwoordigen waaronder het Tilburgse Wolkat.

HOOFDSTUK 3

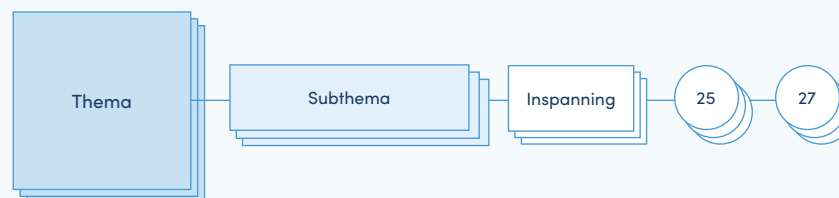
INZET PER THEMA



VERTALING NAAR INSPANNINGEN

Vanuit de bepaalde focus en rol per thema maken we de vertaalslag naar concrete inspanningen: waar zetten we als gemeente de komende jaren op in? Hierbij gebruiken we de circulaire strategieën als maatstaf om bewuster in te kunnen zetten en zo circulariteit te bereiken. Door in beeld te brengen op welke strategieën onze inzet zich richt, kunnen we bepalen of we voldoende spreiding in onze circulaire strategieën hebben om de juiste impact te kunnen maken.

We behandelen per subthema welke inzet we de komende jaren willen doen. Daarbij geven we zo goed mogelijk weer wat we al weten, maar willen we ook ruimte houden om bij te kunnen sturen of andere initiatieven op te pakken als zich nieuwe kansen voordoen. Dit betekent ook dat we voor de komende twee jaar (2025 en 2026) concreter kunnen invullen welke activiteiten we doen, terwijl dit voor 2027 en 2028 gaandeweg het programma concreter zal worden.



3.1 THEMA GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

Wat betreft onze gemeentelijke organisatie streven we ernaar een voorbeeldfunctie te vervullen, wat cruciaal is voor het stimuleren van de juiste dialogen en vooruitgang binnen andere thema's die gericht zijn op derden in de stad. Daarom zetten we in op het behalen van goede resultaten binnen onze eigen organisatie en stellen we waar mogelijk kaders voor zowel onze organisatie als de stad.



Ons inkoopinstrument

Inspanning	Gemeentelijke uitgangspunten
A: Inkoopbeleid vaststellen met aandacht voor Circulaire Ambities	2
B: Onderzoek of aansluiten bij bestaande methodiek helpend is	2
C: Inkoopnetwerk circulair opzetten t.b.v. vertaling inkoopbeleid naar afdelingen	2
D: Opzetten dashboard met stuurinformatie over CE contracten	3
E: Onderzoek 0-meting circulair inkopen gemeentebreed	3

A: Inkoopbeleid vaststellen met aandacht voor Circulaire Ambities

Het inkoopbeleid van de gemeente Tilburg is aangepast en in dit nieuwe beleid is ruimte en aandacht voor de circulaire ambities van de gemeente Tilburg.



Het inkoopbeleid is vastgesteld met circulair als thema daarbinnen, inclusief vertaling van beleid naar werkbare en ambitieuze doelstellingen per inkoopende afdeling



Op basis van inzichten / ervaringen eerste jaren aanscherpen waar nodig

B: Onderzoek of aansluiten bij bestaande methodiek helpend is

Er zijn verschillende methodieken in de markt beschikbaar voor het meetbaar en concreet maken van circulaire ambities bij inkoop.



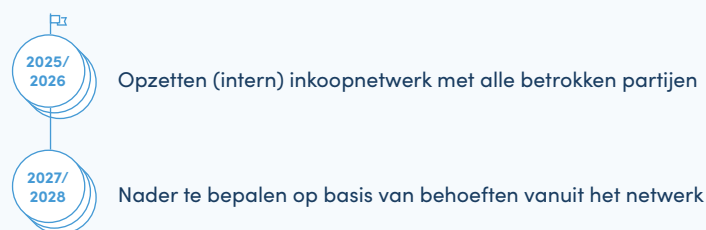
Uitvoeren onderzoek naar bestaande methodieken en met verantwoordelijke afdelingen keuze(s) maken



Op basis van gemaakte keuzes zorgen voor implementatie en verankering in huidige (werk)processen

C: Inkoopnetwerk circulair opzetten t.b.v. vertaling inkoopbeleid naar afdelingen

Inkoop is verdeeld over verschillende afdelingen, die allen verantwoordelijk zijn voor een deel van de gemeentelijke inkoop. Het opzetten van een circulair inkoopnetwerk zorgt voor verbinding, kennisuitwisseling en het gezamenlijk behalen van de circulaire doelen van de gemeente Tilburg.



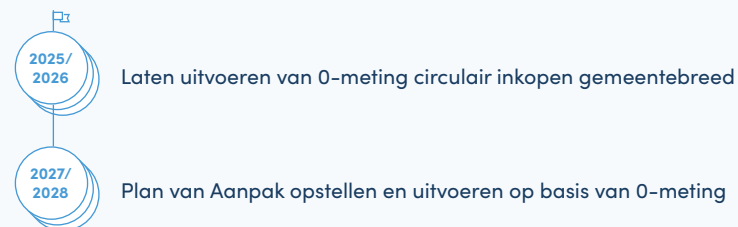
D: Opzetten dashboard met stuurinformatie over CE contracten

Een dashboard moet helpen om inzicht te krijgen in de mate waarin de huidige contracten van de gemeente Tilburg circulair zijn. Inclusief inzicht in de contracten die binnenkort opnieuw aanbesteed moeten worden en waar kansen liggen om deze circulair(der) in te kopen. Bij dit dashboard zijn FAC, JZ en andere inkoopafdelingen betrokken



E: Onderzoek 0-meting circulair inkopen gemeentebreed

Waar staan we als gemeente Tilburg op het gebied van circulair inkopen? Inzicht vanuit Faciliteiten en Ruimtelijke Uitvoering is aanwezig, inzicht op andere gebieden ontbreekt.





Ons afvalinstrument

Inspanning	Gemeentelijke uitgangspunten
A: Herinrichting milieustraat Albion met circulaire 'drive through'	1
B: Nieuw circulair centrum Tilburg / Oisterwijk	1
C: Nieuw kantoor voor het BAT op de Ceramstraat	1
D: Onderzoek duobak en inzamelrequentie afval	3
E: Stimuleren afval scheiden	4
F: Circulair Ambachtsnetwerk	4
G: Spullenbox	1

A: Herinrichting milieustraat Albion met circulaire 'drive through'

De milieustraat Albion wordt opnieuw ingericht en daarbij maakt een drive through onderdeel uit van de heringerichte Albionstraat. Het project staat onder leiding van het BAT.



Routing is aangepast



Gehele milieustraat is ingericht voor optimaal hergebruik van grondstoffen

B: Nieuw circulair centrum Tilburg / Oisterwijk

Tussen de gemeente Tilburg en Oisterwijk wordt een nieuwe circulaire milieustraat ontwikkeld. Circulaire ambities vormen de basis voor de inrichting van deze nieuwe milieustraat die in 2028 gereed moet zijn.



Ontwerp is uitgewerkt en locatie definitief



Bouw en opening circulair centrum

C: Nieuw kantoor voor het BAT op de Ceramstraat

Het kantoor op de Ceramstraat wordt verbouwd. Dit zal zoveel mogelijk circulair en biobased gaan gebeuren. De opdracht zal vanuit BAT als opdrachtgever en Vastgoed als eigenaar van het pand in de markt gezet worden.



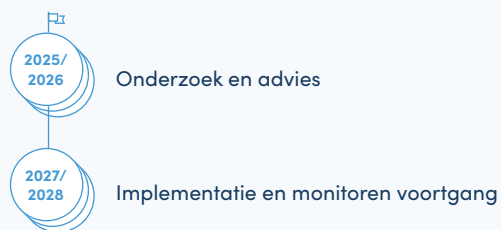
Uitwerken ontwerp en start bouw



In gebruikname nieuwe kantoor

D: Onderzoek duobak en inzamelfrequentie afval

Momenteel wordt iedere week het afval opgehaald bij huishoudens in de gemeente Tilburg. Bij laagbouw wordt ingezameld via duobakken waarbij de ene week het papier en PMD wordt opgehaald, de andere week het restafval en GFT. In 2025 wordt de toekomst van de duobak onderzocht en wordt bekeken of de inzamelfrequentie en/of inzamelmiddel van het huishoudelijk afval kan worden aangepast om afvalscheiding verder te stimuleren.



E: Stimuleren scheiden stedelijk afval

Het doel is om in 2045 te kunnen sturen op stedelijk afval. Stedelijk afval omvat afval van huishoudens en bedrijfsafval dat qua aard en samenstelling vergelijkbaar is met afval van huishoudens. Stedelijk afval komt met name vrij in de binnenstad. De komende jaren stimuleren we om het stedelijk afval in de binnenstad zo goed mogelijk te scheiden. Hierbij heeft de gemeente vooral een faciliterende rol, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van ondergrondse containers voor bedrijfsafval voor alle afvalstromen en eventuele uitbreiding van Green Collective naar meerdere afvalstromen.



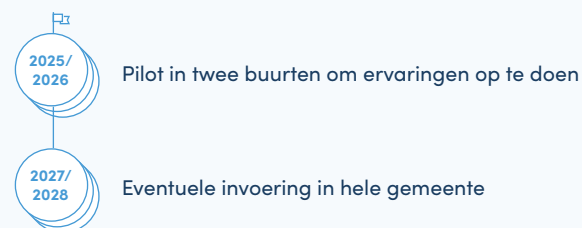
F: Circulair Ambachtsnetwerk

In 2023 zijn we met twee samenwerkpartners gestart met een pilot op de milieustraat Albion om herbruikbare spullen en materialen apart in te nemen en via deze partners een tweede leven te geven. Denk daarbij bijvoorbeeld aan kringloopmaterialen die opnieuw verkocht worden of herbruikbaar hout waar nieuwe meubels van gemaakt worden. Onze ambitie is om dit netwerk van samenwerkpartners te laten groeien en nog meer spullen en materialen op een hoogwaardigere manier te verwerken.



G: Spullenbox

Invoering van de spullenbox (voorheen BEST-tas) is een manier om herbruikbare spullen die nu nog vaak in het restafval worden aangeboden op een laagdrempelige manier in te zamelen. Inwoners kunnen deze spullen in de speciale spullenbox doen. Deze box wordt aan huis opgehaald en daarna verder gesorteerd in het sorteercentrum. Herbruikbare en verkoopbare spullen worden verkocht in de kringloopwinkel. De overige spullen worden gerecycled.





Ons beleidsinstrument

Voedsel

Inspanning	Gemeentelijke uitgangspunten
A: Onderzoeken, opstellen en uitvoeren PvA voor thema voedsel in gemeentelijke organisatie	2
B: Opleveren overzicht van alle beleidsterreinen en status van circulariteit in beleid	2
C: Project circulaire wijken	2
D: Rol van circulariteit in verkleinen gap CO ₂ inzichtelijk	3
E: Onderzoeken hoe monitor op te zetten met regio	3
F: FCC ingericht om monitoring van de transitie te kunnen doen	3
G: Koppeling circulariteit en sociale basis	2
H: Project GOOD CITIES	4
I: Onderzoek en communicatie naar aanwezige netwerken in de stad	4
J: Project 25.000 woningen Circulair	4
K: Opstellen manifest met kennisinstellingen en onderwijs	5
L: Week van de Circulaire Economie	4
M: Ontwikkelen en uitrollen circulaire kaart Tilburg	3

A: Onderzoeken, opstellen en uitvoeren PvA voor thema voedsel

Ook het thema Voedsel werken we uit onder gemeentelijke organisatie, met de focus op korte ketens en voedselverspilling. Een derde van al het voedsel dat geproduceerd wordt, belandt niet op ons bord. Jaarlijks wordt er wereldwijd zo'n 1,3 miljard ton voedsel verspild. De komende vier jaar richten we ons samen met ondernemers uit de binnenstad op het tegengaan van voedselafval en -verspilling.



Opstellen plan van aanpak tegengaan voedselverspilling



Uitvoeren plan van aanpak voedselverspilling

B: Opleveren overzicht van alle beleidsterreinen en status van circulariteit in beleid

De gemeentelijke organisatie heeft verschillende beleidsterreinen waar circulariteit als uitgangspunt meegenomen moet worden. Inzicht in welke beleidsterreinen het thema circulariteit raakt en wat de status is op dit moment, ontbreekt. Opleveren van dit overzicht is een belangrijke stap naar het verankeren van het thema circulariteit in beleid.



Projectmatig onderzoeken en opleveren overzicht van beleidsterreinen en status van thema circulariteit hierbinnen



Opstellen en uitvoeren plan van aanpak op basis van de uitkomsten van het onderzoek

C: Project circulaire wijken

Het gebeurt allemaal in de wijken. Er wordt onderzocht welke circulaire projecten en activiteiten er al plaatsvinden in Tilburg, welke rol de gemeente kan spelen om dit aan te jagen of te versnellen en waar er kansen / mogelijkheden liggen voor initiatieven.



Projectmatige aanpak van thema in twee pilotgebieden

Op basis van de uitkomsten van de pilotwijken het thema verbreden en versnellen en in overige gebieden in Tilburg

D: Rol van circulariteit in verkleinen gap CO₂ inzichtelijk

Meer inzicht creëren in de rol van de circulaire transitie in CO₂-reductie en sturen op impact om de gap te verkleinen.



Laten onderzoeken (mogelijk extern) van impact circulariteit op verkleinen gap CO₂ en vaststellen van actieagenda voor komende jaren

Uitvoeren van actieagenda zoals vastgesteld

E: Onderzoeken hoe monitor op te zetten met regio

Onderzoek waarin kennis en kunde van de regio wordt samengebracht om een monitor op te zetten.



Uitvoeren haalbaarheidsonderzoek voor opzetten regionale monitor

Later vaststellen op basis van uitkomsten onderzoek

F: FCC ingericht om monitoring van de transitie te kunnen doen

De FCC als tool inrichten om inzicht te krijgen en te houden over de verschillende projecten en pilots die plaatsvinden rondom het thema circulariteit op een centrale plek. Inclusief inzicht aan welke doelstellingen de projecten en initiatieven gekoppeld zijn. Voorbeeld van de energietransitie gebruiken als uitgangspunt.

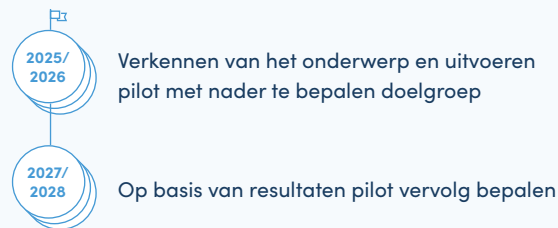


Inrichten van FCC op basis van het vastgestelde programma

Nader te bepalen

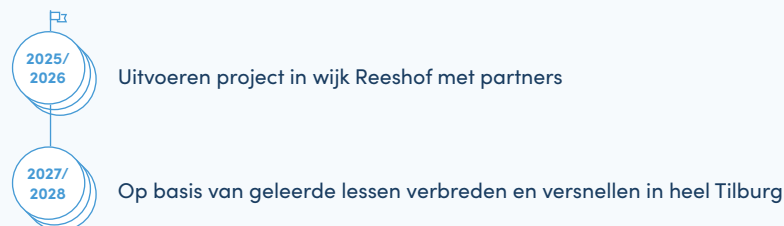
G: Koppeling circulariteit en sociale basis

We onderzoeken en implementeren manieren om de verbinding tussen de thema's circulariteit en sociale basis te leggen. We starten daarbij met een nog nader te bepalen doelgroep (bijvoorbeeld statushouders die in Tilburg worden gehuisvest) en daarbij leggen we de focus op het onderwerp huisinrichting. We streven naar volledige 'ontzorging' waarbij we ondersteunen bij het zoveel mogelijk circulair inrichten van de woning. We starten met een kleine pilot en bij een succesvolle proef kan dit worden uitgebreid. Door bijvoorbeeld meerdere doelgroepen te betrekken of door het aanbod Tilburg breed beschikbaar te stellen.



H: Project GOOD CITIES

Dit is een Europees project rondom deelconcepten. Tilburg doet mee aan dit project, samen met vijf andere steden in Europa (o.a. Malmö, Tartu, Boedapest). Doel is om deelconcepten in de brede zin van het woord te gaan stimuleren en daarbij van elkaar te leren en elkaar te inspireren. In Tilburg wordt dit project uitgevoerd in de wijk Reeshof.



I: Onderzoek en communicatie naar aanwezige netwerken in de stad

Messagehouse opstellen voor gemeente Tilburg ten behoeve van circulaire netwerken. Hoe ziet een circulair Tilburg eruit in 2045? Welke netwerken hebben we dan en waar is samenwerking noodzakelijk? En hoe zorgen we ervoor dat inwoners en ondernemers de netwerken vinden, versterken en verbinden? We zetten een messagehouse op om met deze vraagstukken aan de slag te gaan.



J: Project 25.000 woningen Circulair (in Tilburg)

De woningbouwopgave in Tilburg is groot (25.000 woningen) de komende jaren. Deze woningen moeten uiteraard zo circulair mogelijk gebouwd worden (zie circulair bouwen), maar ook de inrichting van de woningen en het gebruik van spullen (o.a. gereedschap) kan veel duurzamer en meer circulair. Onderzoek hoe dit eruit zou kunnen zien wordt begin 2025 opgeleverd. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek wordt bepaald of een project nodig / helpend is (zie ook inspanning H: Project GOOD CITIES)



K: Opstellen manifest met kennisinstellingen en onderwijs

Samenwerking met kennis- en onderwijsinstellingen verder brengen, op zoek naar de gemeenschappelijke aanpak van het thema circulariteit binnen de verschillende instellingen en in de samenwerking tussen de instellingen en de gemeente. Het opstellen en ondertekenen van een manifest kan hierbij een mooi tussentijds resultaat vormen. Onderdeel van het manifest kan een jaarlijks rondetafelgesprek zijn. Terugkijkend op het afgelopen jaar en een ambitie uitspreken voor het komende jaar.

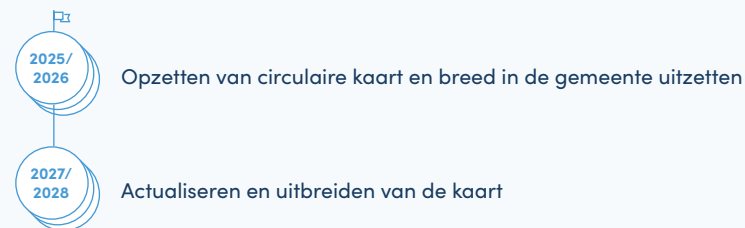


L: Week van de Circulaire Economie

De Week van de Circulaire Economie is een jaarlijks evenement in het eerste kwartaal van het jaar. Rondom deze week worden allerlei activiteiten in het kader van het thema circulariteit georganiseerd voor inwoners, collega's, kennisinstellingen, ondernemers en andere geïnteresseerden. Per jaar de doelstelling bepalen en gaan bereiken.

M: Ontwikkelen en uitrollen circulaire kaart Tilburg

Om het voor onze inwoners eenvoudiger te maken is het van groot belang dat inzichtelijk is waar de circulaire alternatieven in de stad te vinden zijn. Dit draagt bij aan zichtbaarheid van het onderwerp en maakt het voor inwoners eenvoudiger om de stap naar een circulair alternatief te maken.



3.2 THEMA BOUW EN OPENBARE RUIMTE

Daar waar we zelf aan de lat staan zetten we in op het stap voor stap invoeren van Het Nieuwe Normaal. We borgen circulair werken in onze werkwijzen en processen. Voor nieuwbouw en renovatie van maatschappelijk vastgoed bepalen we normen en leggen dit vast in de 'Roadmap 3.0 (verduurzaming maatschappelijk vastgoed)'. Voor het onderhoud van maatschappelijk vastgoed kunnen nog geen normen worden vastgesteld en ontdekken we lerenderwijs hoe we steeds meer circulair kunnen werken. Voor onze openbare ruimte en infrastructuur bepalen we na een 0-meting een groeipad op basis van het Nieuwe Normaal. We zetten de ontwikkeling van de Stenenbank en Circulariteitsindex door en ontwikkelen een Tilburgse variant op de Leidse Ladder. Daar waar we niet zelf aan de lat staan, zetten we in op samenwerken, stimuleren en inspireren van de bouwketen. Het beleidskader Toekomstbestendig bouwen helpt bouwpartijen om de juiste keuzes te maken in de ontwikkeling van nieuwbouwprojecten.

In dit programma werken we in hoofdlijnen uit welke activiteiten we doen om invulling te geven aan de doelen van Circulair Bouwen en Openbare Ruimte. Vervolgens wordt in een programmaplan concreet gemaakt hoe we uitvoering geven aan deze activiteiten. Voor de inzet op dit thema maken we onderscheid tussen 'openbare ruimte en infrastructuur', 'maatschappelijk vastgoed' en 'bouw door derden'. Bij de eerste twee onderdelen hebben we een aanzienlijke directe invloed. De activiteiten bij deze twee blokken hebben we samengevoegd. Bij 'bouw door derden' is onze directe invloed beperkter. Dit blok wordt apart behandeld.

 Openbare ruimte en infrastructuur

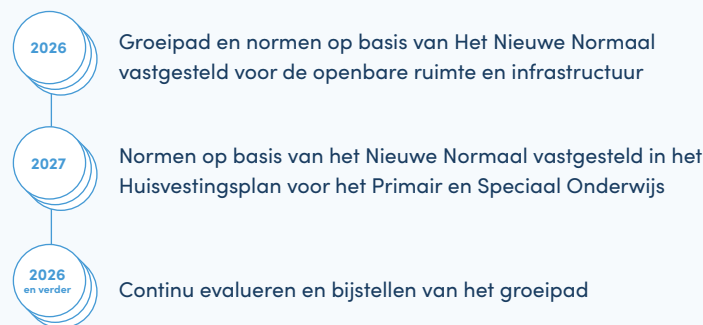
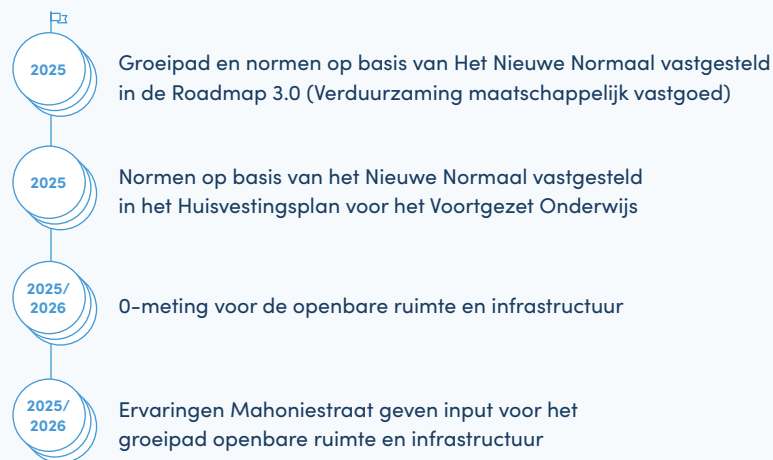
 Maatschappelijk vastgoed

Inspanning	Gemeentelijke uitgangspunten
A: Groeipad op basis van Het Nieuwe Normaal	2
B: Onderzoek doen naar haalbaarheid van forecasten van benodigd vs beschikbaarheid grondstoffen bij de openbare ruimte en infrastructuur	1
C: Monitoringsinstrument ontwikkelen	3
D: Invoeren materialenpaspoort	3
E: Onderzoek dekkingsmogelijkheden circulariteit	3
F: Tilburgse variant op de Leidse Ladder	2
G: Circulariteitsindex Openbare Ruimte Doorontwikkeld	3
H: Realisatie stenenbank 2.0	1
I: Verankeren CE in Roadmap 3.0	2
J: Huisvestingsplan Voortgezet onderwijs	2
K: Duurzaam onderhoud maatschappelijk vastgoed	1
L: Evaluatie en feedback ophalen	4
M: Verhogen bewustzijn collega's en leer en ontwikkelaanpak collega's	2

A: Groeipad op basis van Het Nieuwe Normaal

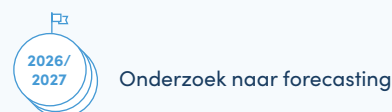
Momenteel worden al diverse circulaire strategieën toegepast in onze eigen projecten. Bij nieuwbouw en grootschalige renovatie van het maatschappelijk vastgoed is er al veel ervaring opgedaan met circulair bouwen, terwijl in het onderhoud deze ervaring nog beperkt is. In de openbare ruimte zijn de stenenbank en de circulariteitsindex (CIOR) een mooi voorbeeld. Echter constateren we ook dat de circulaire strategieën beter geborgd kunnen worden in onze standaard processen. Het is daarom belangrijk om beter in kaart te brengen waar we nu staan.

In 2025 voeren we voor de openbare ruimte en infrastructuur een 0-meting uit. Dit biedt inzicht in de huidige stand van zaken (wat doen we al?) en helpt bij het plannen van toekomstige projecten (wat werkt goed en wat minder?). Daarnaast doen we in de pilot Mahoniestraat ervaring op met diverse circulaire strategieën. Op basis van inzicht in de huidige situatie bepalen we groeipaden en normen op basis van Het Nieuwe Normaal, zodat we stap voor stap groeien naar een circulaire sector. Er zullen hierbij diverse normen zijn, waarbij we verschil maken tussen nieuwbouw, renovatie en onderhoud en het type bouwwerk. Voor maatschappelijk vastgoed worden normen specifiek vastgelegd in de Roadmap 3.0 en de huisvestingsplannen Onderwijs.



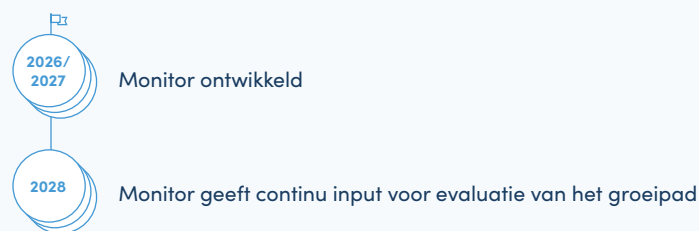
B: Onderzoek doen naar haalbaarheid van forecasten van benodigd vs beschikbaarheid grondstoffen bij de openbare ruimte en infrastructuur

Op basis van de 0-meting (zie inspanning A), wordt in 2026 onderzocht of en hoe we het benodigd versus het beschikbare materiaal kunnen forecasten voor de openbare ruimte en infrastructuur. Door goede forecasting stimuleren we het hergebruik van vrijkomende materialen en beperken we de ruimtevraag voor het opslaan van deze materialen. Dit kan bijvoorbeeld worden toegepast bij de stenenbank.



C: Monitoringsinstrument ontwikkelen

Op basis van het bepaalde groeipad wordt een monitoringsinstrument ontwikkeld, zodat we meten in hoeverre onze circulaire doelen worden behaald. De beoogde indicatoren zijn afkomstig uit Het Nieuwe Normaal: herkomst materialen, gezonde materialen, omgang restmateriaal bouw/sloop, milieukostenindicator, milieuprestatie gebouw, materiaalgebonden CO₂-uitstoot en materiaalgebonden CO₂-opslag, adaptief vermogen, losmaakbaarheid en hergebruik potentie.



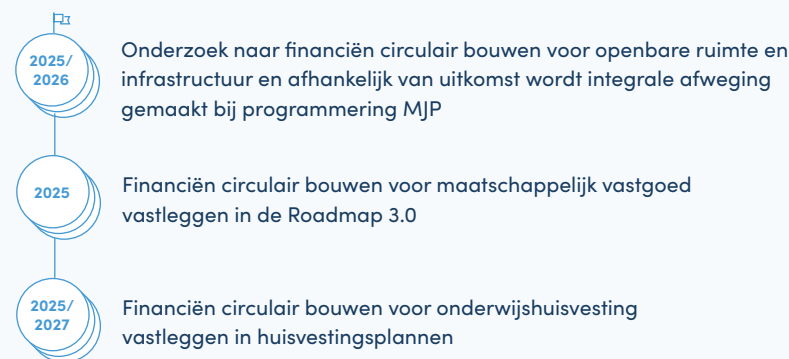
D: Invoeren materialenpaspoort

Het materialenpaspoort is een instrument om inzicht te krijgen in grondstoffen en grondstoffenbehoefte. We doen onderzoek naar de reikwijdte en toepasbaarheid van materiaalpaspoorten binnen de openbare ruimte en infrastructuur. Bij een positieve uitkomst wordt dit geïmplementeerd. Bij nieuwbouw en verduurzamingsprojecten van maatschappelijk vastgoed wordt altijd een materialenpaspoort toegepast.



E: Onderzoek dekkingsmogelijkheden circulariteit

Circulair bouwen resulteert vaak in hogere investeringskosten. We analyseren de impact van het beoogde groeipad (zie A) op onze investeringen en onderzoeken welke dekkingsmogelijkheden er zijn. Daarnaast onderzoeken we of een andere investeringsaanpak wenselijk is. Hierbij kunnen alternatieven overwogen worden, zoals het hanteren van andere afschrijftermijnen, afschrijving met een restwaarde of het in kaart brengen van de Total Cost of Ownership. Voor onderwijshuisvesting worden de financiële gevolgen meegenomen in de huisvestingsplannen en voor de openbare ruimte en infrastructuur in het MJP. Voor maatschappelijk vastgoed voorzien we vooralsnog geen andere investeringsaanpak en worden de financiële gevolgen meegenomen in de Roadmap 3.0.



F: Tilburgse variant op de Leidse Ladder

In Leiden is een Leidse Ladder ontwikkeld. Dit is een manier van werken waarbij de keuzes die worden gemaakt in projecten worden getoetst aan de R-ladder. In Tilburg willen we deze werkwijze overnemen, maar toegepast op de Tilburgse situatie. We ontwikkelen een Tilburgse variant gebaseerd op de R-ladder en Het Nieuwe Normaal. Dit helpt naast het creëren van bewustwording ook met het in kaart brengen van de 0-situatie en de keuzes voor het groeipad.



Tilburgse variant van de Leidse Ladder

G: Circulariteitsindex Openbare Ruimte Doorontwikkeld

Met drie aannemers die onze gebiedscontracten uitvoeren en de gemeente Tilburg is de Circulariteitsindex Openbare Ruimte (CIOR) ontwikkeld voor duurzaam onderhoud binnen de openbare ruimte. Die index geeft inzicht in hoe we ervoor staan. In continue dialoog wordt gekeken hoe we het onderhoud kunnen verbeteren.



Continue dialoog met aannemers t.b.v. doorontwikkeling CIOR

H: Realisatie stenenbank 2.0

De huidige stenenbank (pilot) wordt ingezet binnen projecten van de openbare ruimte. Vrijgekomen verhardingsmaterialen uit projecten zijn hier opgeslagen en gecatalogiseerd. Het doel is om de materialen te hergebruiken in eigen projecten. De pilot is geëvalueerd en in 2025 zetten we in op de realisatie van stenenbank 2.0. Werkprocessen voor de stenenbank worden opgesteld en verankerd binnen de keten, er wordt een aanbesteding uitgezet voor het beheer van de stenenbank en er wordt een digitale omgeving opgezet om realtime inzicht te geven. Gebruik van de stenenbank wordt minder vrijblijvend. Na oplevering van de stenenbank 2.0 wordt onderzocht hoe de stenenbank kan doorgroeien, bijvoorbeeld door ook andere materialen in te nemen. Er zijn nog een aantal organisatorische en financiële knelpunten die moeten worden opgelost. Waaronder ARBO-technische aspecten.



Stenenbank 2.0 is gerealiseerd



Continu verbeteren

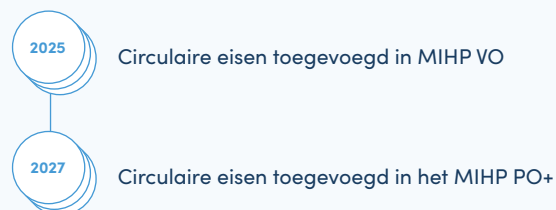
I: Verankeren CE in Roadmap 3.0

In de loop van 2025 zetten we ons in op het maken van langetermijnplannen voor het maatschappelijk vastgoed. Deze plannen zijn bedoeld om het maatschappelijk vastgoed in Tilburg toekomstbestendig te maken en tegelijkertijd de impact op het milieu te minimaliseren. Een belangrijk onderdeel is het toewerken naar de Roadmap 3.0. In deze nieuwe versie van de roadmap wordt circulair bouwen en renoveren nog beter verankerd dan in de voorgaande versies. Dit betekent dat er meer nadruk wordt gelegd op het hergebruik van materialen, het verminderen van afval en het implementeren van duurzame bouwmethoden.



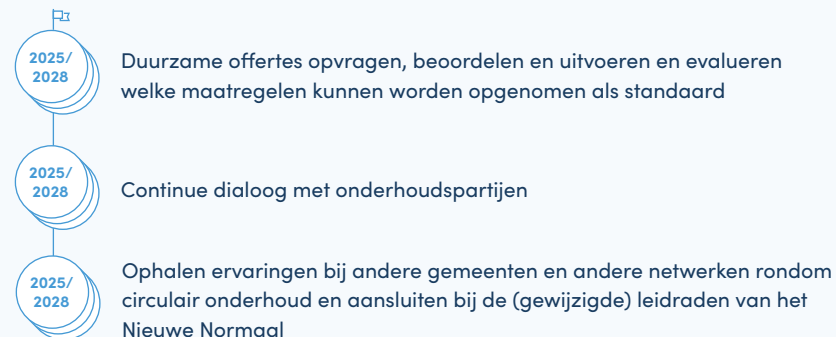
J: Huisvestingsplan Voortgezet onderwijs

Het Meerjaren Integraal Huisvestingsplan voor het Voortgezet Onderwijs (MIHP VO) wordt momenteel herijkt en hierbij worden circulaire strategieën toegevoegd aan de kwalitatieve eisen. Deze eisen worden medio 2027 ook toegevoegd aan het Meerjaren Integraal Huisvestingsplan voor het Primair en Speciaal Onderwijs (MIHP PO+).



K: Duurzaam onderhoud maatschappelijk vastgoed

Circulair onderhoud bij maatschappelijk vastgoed is nog lastig. Er zijn onlangs nieuwe onderhoudspartijen aanbesteed voor het planmatig/curatief onderhoud. Deze partijen maken jaarlijks een onderhoudsplan incl. offertes. Hierbij maken we de afspraak om bij elke offerte (van enige omvang) ook een duurzame offerte toe te voegen. Hierdoor komen duurzame oplossingen beter in beeld, zowel de mogelijkheden als de financiële consequenties. Duurzame maatregelen die vervolgens worden uitgevoerd, worden na een positieve ervaring, standaard gemaakt. We blijven in dialoog met onze onderhoudspartijen over duurzaam onderhoud.



L: Evaluatie en feedback ophalen

We hechten veel waarde aan samenwerking met stakeholders bij de uitvoering en evaluatie van projecten, daarom blijven we hier de komende jaren actief op inzetten. Door regelmatig projecten te evalueren en feedback te ontvangen van betrokken partijen, kan de gemeente bijsturen waar nodig en werkwijzen aanpassen om de efficiëntie en effectiviteit te verhogen. Dit proces van evaluatie en verbetering stelt ons in staat om projecten waar mogelijk te versnellen en de ambities op het gebied van circulair en duurzaam bouwen sneller te realiseren. Jaarlijks worden een aantal projecten geëvalueerd door Het Nieuwe Normaal. Hiermee dragen we bij aan de doorontwikkeling van Het Nieuwe Normaal en leren we tegelijkertijd hoe we onze eigen projecten kunnen verbeteren.



Met opdrachtnemers voeren we de dialoog over de mogelijkheden van het toepassen van circulaire strategieën, bijvoorbeeld door middel van de Circulariteitsindex Openbare Ruimte



We evalueren jaarlijks een aantal projecten door Het Nieuwe Normaal

M: Verhogen bewustzijn collega's en leer- en ontwikkelaanpak collega's

Verhoogde bewustwording is cruciaal voor zowel interne medewerkers in de ketens Openbare Ruimte en Maatschappelijk Vastgoed als externe stakeholders om circulair bouwen en beheer te bevorderen. Medewerkers worden getraind in circulaire strategieën op basis van Het Nieuwe Normaal. Daarnaast gaan we bij projecten in de openbare ruimte een Tilburgse variant van de Leidse Ladder toepassen. Deze toets aan de R-ladder draagt bij aan het verhogen van het bewustzijn bij collega's. Extern worden bijeenkomsten en informatiesessies gehouden met stakeholders zoals aannemers, architecten en leveranciers, waarbij best practices en succesverhalen over circulaire projecten worden gedeeld. Voorbeelden zijn het gebruik van gerecycled beton en het hergebruik van oude bouwmaterialen in renovatieprojecten en onze nieuwbouwprojecten van Maatschappelijk Vastgoed.



Collega's volgen een training van Het Nieuwe Normaal en delen hun kennis met collega's



Inspiratiesessie(s) met externe stakeholders



Bouw door derden

Inspanning	Gemeentelijke uitgangspunten
A: Circulaire principes in het beleidskader toekomstbestendig bouwen	2
B: Bouwhub	4 en 5
C: Samenwerking met externen	4 en 5
D: Open oproep	4
E: Communicatie rondom circulaire principes	4
F: Landelijke ontwikkelingen en lobby	3 en 5
G: Selectiecriteria toevoegen in tenders	4

A: Circulaire strategieën in het beleidskader toekomstbestendig bouwen

In 2025 wordt gewerkt aan een beleidskader toekomstbestendig bouwen. Circulariteit is hier een expliciet onderdeel van. Binnen dit beleidskader wordt gekeken hoe we circulair beleid kunnen ontwikkelen en implementeren. Het is daarbij van belang om ook marktsignalen te analyseren. Op welke gebieden kunnen we als gemeente ingrijpen om positieve ontwikkelingen te stimuleren en belemmeringen weg te nemen?



Beleidskader toekomstbestendig bouwen opgesteld



Uitvoeren circulair beleid als onderdeel van toekomstbestendig bouwen

B: Bouwhub

Als gemeente zetten we ons in om hoogwaardig hergebruik van bouw- en sloopmaterialen ten behoeve van circulair bouwen te stimuleren. Dit kan onder andere door opslagplaatsen te realiseren voor bouwmaterialen, een zogenaamde bouwhub. Er zijn concrete initiatieven die kansrijk lijken en gesprekken daarover met ondernemers vinden plaats. We werken actief mee en scheppen alle randvoorwaarden voor de ontwikkeling van minimaal één bouwhub op de Tilburgse bedrijventerreinen.



Randvoorwaarden scheppen voor minimaal één bouwhub

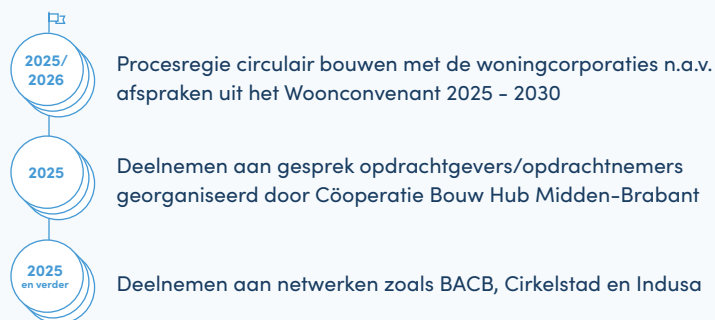
C: Samenwerking met externen

We zetten ons actief in voor het opbouwen en onderhouden van netwerken en partnerschappen met diverse externe stakeholders om een circulaire samenleving te bevorderen. Door effectieve samenwerking realiseren we gezamenlijke ambities.

Bij de uitvoering van de prestatieafspraken en het nieuwe Convenant Wonen 2025-2030 met de woningcorporaties gaan we de samenwerking op het gebied van circulaire economie intensiveren. In 2025 start er daarom een procesregisseur om meer regie te voeren op het thema circulair bouwen. We gaan samenwerken in voorbeeldprojecten, kennisdelen, belemmeringen en succesfactoren analyseren en resultaten meten. Leerervaringen kunnen gebruikt worden bij het vormgeven van het beleidskader toekomstbestendig bouwen.

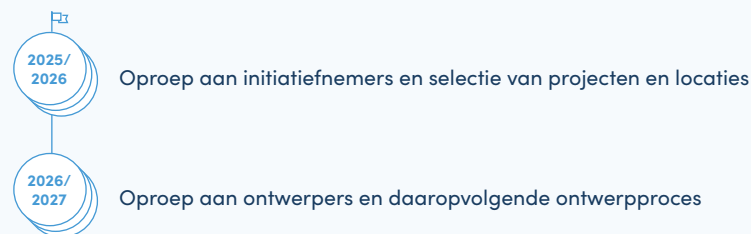
Afgelopen jaren is vanuit de markt een initiatief ontwikkeld dat heeft geleid tot de oprichting van de Coöperatie Bouw Hub Midden-Brabant. Deze coöperatie initieert diverse activiteiten die de versnelling naar circulair bouwen stimuleert. Zo organiseert de coöperatie in 2025 een gesprek tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. De coöperatie is hiermee een belangrijke partner voor de gemeente Tilburg en we zetten in op het ondersteunen van deze coöperatie waar mogelijk.

We nemen deel aan regionale en landelijke netwerken zoals de Brabants Aanpak Circulair Bouwen (BACB), Cirkelstad en Indusa om te leren van andere gemeenten en partijen.



D: Open Oproep

In 2025 wordt een Open Oproep gelanceerd. De Open Oproep is een van de nieuwe instrumenten binnen het Uitvoeringsplan Omgevingskwaliteit, met als doel voorbeeldig opdrachtgeverschap en ontwerpkracht te stimuleren. Het wordt ingezet als aanjager voor maatschappelijke ambities, door het realiseren van inspirerende voorbeeldprojecten op concrete locaties in Tilburg. Het wil tonen dat deze projecten haalbaar en schaalbaar zijn, en daarnaast wil het kennis opdoen voor nieuw beleid. De Open Oproep is tweeledig: het start met een oproep aan initiatiefnemers voor de bouw van innovatieve circulaire gebouwen, waarna een tweede oproep volgt aan ontwerpers om te komen met ontwerpvoorstellen voor deze projecten. Circulariteit is één van de onderwerpen die we de komende jaren willen aandragen voor de Open Oproep.



D: Communicatie rondom circulaire strategieën

Voor externe communicatie wordt een communicatieaanpak ontwikkeld om aannemers, ontwikkelaars en architecten mee te nemen in Het Nieuwe Normaal. Deze aanpak wordt afgestemd met de communicatieaanpak rondom toekomstbestendig bouwen. Te denken valt aan bijeenkomsten en informatiesessies, waarin best practices en succesverhalen over circulair bouwen worden gedeeld, zoals circulaire nieuwbouw van ons eigen maatschappelijk vastgoed. Samen met de communicatieadviseurs op dit onderwerp wordt er een aanpak gemaakt om te bepalen welke middelen hiervoor nodig zijn.



F: Landelijke ontwikkelingen en lobby

We sluiten aan bij verschillende (landelijke) ontwikkelingen die bijdragen aan het versnellen van de circulaire transitie. We voeren de komende jaren gerichte lobbyactiviteiten uit om belemmeringen voor circulaire initiatieven in de bouw weg te nemen. De lobby pakken we op met belangrijke stakeholders, zoals de VNG, G40, B7+provincie, HvB en andere koplopers in de sector. Het doel is om knelpunten in wet- en regelgeving te identificeren en te bespreken, en zo een gunstiger beleidsklimaat voor duurzaamheid en circulariteit te creëren. We zoeken hierbij ook actief naar mogelijkheden om bestaande regels aan te passen of nieuwe wetgeving te initiëren ter bevordering van de circulaire samenleving. Door samen te werken met andere steden en organisaties willen we invloed uitoefenen op beleidsmakers en een voortrekkersrol spelen in de transitie naar een circulaire samenleving in Nederland.



Aansluiten bij lobbyactiviteiten vanuit stakeholders

G: Selectiecriteria toevoegen in tenders

In tenders, bijvoorbeeld in het geval van eigen grond, worden bewezen competenties in of een overtuigende visie op circulariteit meegenomen als selectiecriteria voor ontwerp-, ontwikkel- en bouwselecties. Op deze manier stimuleren wij marktpartijen. Circulair beleid voortvloeiend uit het beleidskader toekomstbestendig bouwen schept hiervoor de kaders.



Bewezen competenties in of overtuigende visie op circulariteit toevoegen aan criteria voor ontwerp-, ontwikkel- en bouwselecties



3.3 THEMA CE ALS ECONOMISCHE KANS

Het thema Circulaire Economie als Economische Kans gaat over het inzetten van economische activiteiten en ondernemerschap als motor voor een toekomstbestendige, circulaire economie waarin ondernemerschap en innovatie centraal staan. Door slimmer en duurzamer om te gaan met grondstoffen creëren we niet alleen een duurzamere gemeente, maar ook nieuwe economische kansen. Dit vraagt om innovatie in denken, ontwerpen en produceren, evenals een nauwere samenwerking binnen de gehele productieketen. Het onderdeel Circulaire Economie als Economische Kans van dit programma beschrijft hoe we de randvoorwaarden willen optimaliseren voor het bedrijfsleven. Vanuit de drie invalshoeken – missie gedreven innovatie, het aanjagen van de transitie en een aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat – zorgen we voor een omgeving waarin bedrijven circulaire oplossingen ontwikkelen en implementeren. Zo werken we toe naar een bloeiende, toekomstbestendige, circulaire economie in Tilburg in 2045.



Regievoeren op missie gedreven innovatie

Een belangrijke aanjager voor de transitie naar een circulaire economie is innovatie. Innovatie is het omzetten van kennis en kunde in nieuwe producten, diensten en/of processen. Innovatie is nodig om abiotische grondstoffen te kunnen vervangen. Maar innovatie is ook nodig voor een sterke economie en voor nieuw verdienvermogen. Gezien het belang van innovatie voor een toekomstbestendige en circulaire economie, hebben we de ambitie om het innovatie-ecosysteem in Tilburg en de regio structureel te versterken. We brengen continu trends en ontwikkelingen in beeld en koppelen nieuwe product-markt combinaties aan regionale netwerken, programma's en financieringsstromen. We realiseren innovatiedistricten en campusmodellen rond sleutellocaties (Wijkevoort, Gate2, Textielcampus, Kenniskwartier) en spelers.

We werken rondom het thema innovatie nauw samen met de regionale economische ontwikkelorganisatie Midpoint Brabant. In Midpoint Brabant werken bedrijfsleven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden samen. Steeds meer zoeken we ook de samenwerking met REWIN, de ontwikkelorganisatie voor West-Brabant.

Inspanning	Gemeentelijke uitgangspunten
A: Duurzaam Produceren	5
B: Textiel Campus	5
C: Wijkevoort	4 en 5
D: Startups for Society	5

A: Duurzaam Produceren

Vanuit de programma's Duurzame Economie en Slimmer Werken is het initiatief Duurzaam Produceren ontstaan. In september 2024 zijn tien bedrijven, in samenwerking met Midpoint Brabant, REWIN, Fontys, Avans en TNO een pilot gestart waarin "case based" reststromen industrieel worden verwerkt en opgewaardeerd. Centrale plek hiervoor is Gate2 in Rijen, waar gemeente Tilburg aandeelhouder is. Door nieuwe manieren van produceren te stimuleren ontstaan nieuwe producten en verdienmodellen.

B: Textiel Campus

In mei 2024 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld om het ontwerpproces voor het Mommers-Drögecomplex voort te zetten tot en met het definitief ontwerp. Hierin is ook geld gereserveerd voor de organisatie en placemaking van de Textiel Campus. Vanuit dit programma wordt ingezet op de programmering van de Textiel Campus zodat textielmakers en -vernieuwers blijvend verbonden worden met onderwijs, bedrijven en overheid.

C: Wijkevoort

In 2021 was het door de gemeenteraad vastgestelde bestemmingsplan Wijkevoort landelijk het toonbeeld van een circulair bedrijventerrein: circulaire gebiedsontwikkeling en circulair bouwen volgens de hoogste standaarden en een adviescommissie die circulaire bedrijfsvoering meeneemt in haar advisering over welke bedrijven zich hier mogen vestigen. De innovatiecampus Wijkevoort moet als fysieke landingsplaats voor clustering en samenwerking in HTSM (met een katalysatorfunctie voor de smart industry en smart logistics) een belangrijke schakel worden in het regionale en landelijke innovatiesysteem.

D: Startups for Society

Het programma Startups for Society richt zich op het ondersteunen van startups die als doel hebben oplossingen te bieden voor maatschappelijke vraagstukken als klimaatverandering, krapte op de arbeidsmarkt, druk op de zorg en circulaire economie. Midpoint Brabant, Tilburg University, Fontys, Avans en Gemeente Tilburg werken hierin samen om impactvolle startups in Midden-Brabant gericht en versneld te ondersteunen in hun ontwikkeling. Het feit dat twee startups die aan dit programma meedoen zijn genomineerd voor de Brabantse Circulaire Innovatietop 2025 geeft de potentie weer die deze startups hebben.

Bij bedrijven, kennisinstellingen, Mindlabs, in de Spoorzone en het Kenniskwartier liggen volop kansen om de transitie naar een circulaire economie te versnellen via innovatie. We streven voortdurend naar samenwerkingen en grijpen elke kans aan om circulaire innovatie te versnellen. Tilburg is ook de stad van de makers. Innovatie hoog op de R-ladder levert de grootste bijdrage aan de transitie. Daarom zoeken we ook actief contact met (industriële) ontwerpers om hun uitdagingen te begrijpen en met hen handelingsperspectieven voor circulaire innovaties te ontwikkelen.



In 2026 organiseren we een tafel voor en met (industriële) ontwerpers

In 2028 zijn minimaal twee clusters van samenwerkende bedrijven actief in de transitie naar een circulair Tilburg



Aanjagen van de transitie van het bedrijfsleven naar een meer circulaire economie

De circulaire transitie begint bij het bedrijfsleven steeds meer een thema te worden. Met name het grotere MKB is al volop met het thema bezig. Ook onder het kleinere MKB zijn al mooie inspanningen zichtbaar. Toch mag geconcludeerd worden dat het thema nog niet breed leeft onder het bedrijfsleven. Raboresearch onderzoekt jaarlijks waar het bedrijfsleven staat in hun ontwikkeling naar een nieuwe economie. De score voor circulaire economie voor kleine bedrijven (minder dan 50 werknemers) neemt vanaf 2020 jaarlijks zelfs af. Dit beeld herkennen we ook uit onze gesprekken met het bedrijfsleven en de Tilburgse bedrijven enquête. Een groot deel van ondernemingen is zich niet bewust van de uitdagingen die de transitie naar een circulaire economie met zich meebrengt. Om toekomstbestendig te blijven is het noodzakelijk dat bedrijven gaan meebewegen met de veranderende werkelijkheid. De transitie naar een circulaire economie vraagt om drastische veranderingen in (productie)processen en waardeketens. Voor de transitie naar een circulaire economie is een sectoren aanpak waardevol. Elke sector heeft eigen kenmerken en grondstoffen. Door naar sectoren te kijken kunnen effectievere strategieën worden ontwikkeld met maximale impact. Buck heeft in 2025 voor Tilburg onderzocht welke sectoren het dichtstbij een versnelling naar een circulaire economie in Tilburg zitten. De sectoren maakindustrie (plastics en metaal), food, logistiek en textiel zijn als meest kansrijk gekwalificeerd. Meerdere interventies zoals opgenomen in dit hoofdstuk zullen zich richten op deze sectoren.

Vanuit deze invalshoek willen we de transitie naar een circulair Tilburg van het bedrijfsleven versnellen. Dit willen we doen door het vergroten van de bewustwording van het bedrijfsleven door een gerichte communicatieaanpak waarbij we ook goede voorbeelden laten zien. Maar ook door via sectorale aanpakken en samen met partners als Circulaw en de OMWB te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om een meer regulerende rol op ons te nemen, stimuleren we het bedrijfsleven.

Inspanning	Gemeentelijke uitgangspunten
A: Ketensamenwerking	4 en 5
B: Sectorale aanpak	2 en 4
C: Vergroten zichtbaarheid	4

A: Ketensamenwerking

We stimuleren bedrijven om stappen in de transitie naar een circulaire economie te zetten door ketensamenwerking. Hierbij werken we, naast de al eerder genoemde partners zoals Midpoint Brabant, met name ook samen met OMWB, accountancy bureaus en financiële instellingen. Hoe organiseren we actief partnerschap bij het invullen van circulaire ambities van technologische maakbedrijven en het bereiken van de grenzen van het gebruik van water zijn twee voorbeelden die met de keten opgepakt worden.

B: Sectorale aanpak

We gaan in gesprek met de horeca hoe we circulariteit in de nieuwe horecavisie (2028) kunnen verankeren. Vooruitlopend daarop onderzoeken we hoe we binnen de huidige vergunningsopgave circulaire concepten kunnen stimuleren in de horeca en de mogelijkheden om bij nieuwe horecavergunningen een circulaire paragraaf in de vergunning op te nemen.

We gaan in gesprek met de detailhandel in Tilburg om een bredere visie op circulariteit te ontwikkelen.

Logistiek is ook een belangrijke schakel in de transitie naar een circulaire economie. Vanuit het regiodeal programma Circulaire Stroom wordt onderzocht hoe A.I. tot optimalisatie in de logistiek kan leiden. Optimalisatie in benuttingsgraad, retourlogistiek en gebruik van circulaire ambachtscentra moeten de transitie naar een circulaire economie van andere sectoren stimuleren. Slimme en duurzame logistiek die randvoorwaardelijk is voor de transitie naar een circulaire economie van andere sectoren moet ook een plek kunnen krijgen in Tilburg. Dit wordt meegenomen in de circulaire ruimtevraag.

C: Vergroten zichtbaarheid

Vanaf 2026 communiceren we richting bedrijven via een uniforme communicatieaanpak. Communicatie-uitingen vanuit de verschillende circulaire regiodeal programma's als Circulaire Stroom, Startups for Society en Versterken duurzame bedrijfsvoering MKB worden afgewisseld met het laten zien van goede voorbeelden vanuit het bedrijfsleven en communicatie-uitingen van andere overheden of partners als CityMarketing. Op de te ontwikkelen circulaire wijkkaart laten we ook de aansprekende initiatieven van het bedrijfsleven zien.

We vergroten de zichtbaarheid ook in de binnenstad. Samen met het Binnenstad Managementteam (BMT) streven we ernaar dat in de Heuvelstraat een experimenteerzone is ingericht waar ruimte is voor creativiteit, ondernemerschap, ambachten en circulariteit. Met als blikvanger een circulair warenhuis.





Zorgen voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemingsklimaat

Voor een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat is het belangrijk om zowel de vraag- als aanbodzijde van de economie in balans te brengen. Dit betreft niet alleen de vraag en aanbod van consumenten, arbeidsmarkt en ruimte, maar ook het ondersteunen van die verdienmodellen die de transitie naar een circulaire economie kunnen versnellen.

Inspanning	Gemeentelijke uitgangspunten
A: Circulaire Ruimtevrage	2 en 4
B: De Onderneming Centraal	4 en 5
C: Vaardigheden van de toekomst	4
D: Activeren internationaal netwerk	4 en 5

A: Circulaire Ruimtevrage

De transitie naar een circulaire economie en de economische activiteiten die hiermee gepaard gaan vragen om ruimte. Tegelijkertijd is de beschikbaarheid van geschikte ruimte een belangrijke voorwaarde voor een succesvolle circulaire transitie. In 2025 heeft Bureau Buiten onderzoek gedaan om meer inzicht te krijgen in de kwantitatieve en kwalitatieve ruimtevrage van de circulaire economie in Tilburg en de wijze waarop de gemeente hierop kan inspelen. Op de lange termijn is er nog veel onzeker over de kwantitatieve ruimtevrage van de circulaire economie voor Tilburg. Op basis van de resultaten wordt wel geconcludeerd dat een deel van de transitie naar een circulaire economie binnen bestaande ruimte een plek kan krijgen, maar ook dat nieuwe bedrijvigheid en nieuwe ruimtelijke schakels, zoals bouwhubs, sorteer- en recycling fabrieken (bv. voor plastics en textiel) en slimme en duurzame logistiek die nodig is voor de transitie van andere sectoren om extra ruimte vragen. Het gaat daarbij voor een groot deel om functies die een relatief hoge milieuruimte (categorie 3 of hoger) vergen en goed bereikbaar moeten zijn, vanwege grote volumes aan materiaalstromen.

De extra ruimtevrage vanuit de circulaire samenleving wordt integraal meegenomen in het programma Revitalisering Bedrijventerreinen. De transitie naar een circulaire samenleving is één van de prioritaire opgaven vanuit het programma Revitalisering Bedrijventerreinen. Hierin zijn een aantal acties benoemd:

- Het Nieuwe Normaal wordt de standaard voor de bouw. Voor circulaire bouw en circulaire openbare ruimte op de Tilburgse bedrijventerreinen volgen we vanuit het programma Revitalisering Bedrijventerreinen de ambities zoals die in hoofdstuk 2.2 van dit programma zijn verwoord. Daar waar mogelijk zal een voortrekkersfunctie worden ingenomen.
- We scherpen het beeld aan wat de kwantitatieve en kwalitatieve ruimtevrage is voor de verschillende sectoren in de transitie naar een circulaire economie.

- We werken actief mee en scheppen alle randvoorwaarden voor de ontwikkeling van minimaal één bouwhub op de Tilburgse bedrijventerreinen.
- Het vergroten van de capaciteit van Sluis II en de optimalisatie van het Wilhelminakanaal tussen Kraaiven en Loven biedt kansen voor een circulair Tilburg. Watergebonden bedrijvigheid aan de oevers van het Wilhelminakanaal zijn de ideale plek voor circulaire bedrijven die grote volumes aan materiaalstromen verwerken en daarmee ook een rol vervullen in het sluiten van verschillende ketens in onze regio.

Ondanks deze inspanningen ontkomen we er niet aan keuzes te gaan maken. Het is niet mogelijk om alle ruimteclaims vanuit energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie naast de autonome groei van de ruimtevrage door het Tilburgse bedrijfsleven op de bestaande Tilburgse bedrijventerreinen te faciliteren. Momenteel wordt er gewerkt aan de Omgevingsvisie Tilburg 2050 en Economische strategie 2050. Hier worden kaders meegegeven van waaruit keuzes voorbereid kunnen worden. Ter voorbereiding van die keuzes brengen we bestaande en nieuwe plekken en functies in beeld waarmee we de circulaire economie op bedrijventerreinen kunnen aanjagen. En stellen we een lijst met (planologische) instrumenten op die ingezet kunnen worden om de circulaire ruimtevrage op bedrijventerreinen te stimuleren. Ook regionaal blijven we samen naar oplossingsrichtingen zoeken door ook regionaal deze ruimtevrage te adresseren en af te stemmen.

B: De Onderneming Centraal

Met De Onderneming Centraal optimaliseren we de publieke een-op-een ondersteuning van MKB-ondernemingen in de regio Hart van Brabant, vanuit zowel een economische als een sociale invalshoek. En dus ook voor de circulaire ondersteuning. Met de onderneming centraal bedoelen we letterlijk dat de vraag van de onderneming centraal wordt gesteld in plaats van de loketten- en instrumentenstructuur van het aanbod. Daartoe werken we met de betrokken partners (gemeenten HvB en Midpoint Services) toe naar 'één label' en 'één platform'. Bij het beantwoorden wordt

gebruikt gemaakt van de al in de regio aanwezige kennis bij gemeenten, provincie, waterschappen en omgevingsdienst. We gaan voor de circulaire ondersteuning ook in gesprek met kennisinstellingen en VNO/NCW om zich hierbij aan te sluiten.

Daarnaast ondersteunen we het bedrijfsleven met onze partners TiU en Midpoint Brabant ook bij hun toenemende Europese rapportageverplichtingen via het regiodeal project Versterken circulaire bedrijfsvoering MKB.

C: Vaardigheden van de toekomst

De overgang naar een circulair model vereist een brede set aan nieuwe vaardigheden. Technische expertise in circulair ontwerp en recycling wordt cruciaal, terwijl digitale vaardigheden zoals datagedreven optimalisatie van materiaalstromen onmisbaar zijn. Ook soft skills spelen een belangrijke rol: samenwerking en systeemdenken zijn essentieel om complexe ketens circulair te maken. Levenslang leren wordt de standaard, waarbij traditionele industrieën – zoals bouw en maakindustrie – hun werknemers omscholen voor circulaire toepassingen zoals demontage en materiaalhergebruik. Aan de andere kant leidt de aanhoudende arbeidsmarktkrapte tot beperkingen. In de toekomst zullen we meer werk moeten uitvoeren met minder mensen. Dat betekent dat we talent moeten aantrekken en behouden voor Tilburg. Om op deze veranderingen in te kunnen spelen is samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen van vitaal belang. Door te investeren in onderwijs en talentontwikkeling gericht op circulaire vaardigheden, kan de stad niet alleen haar regionale economie versterken, maar ook bijdragen aan brede welvaart en een veerkrachtige arbeidsmarkt.

D: Activeren internationaal netwerk

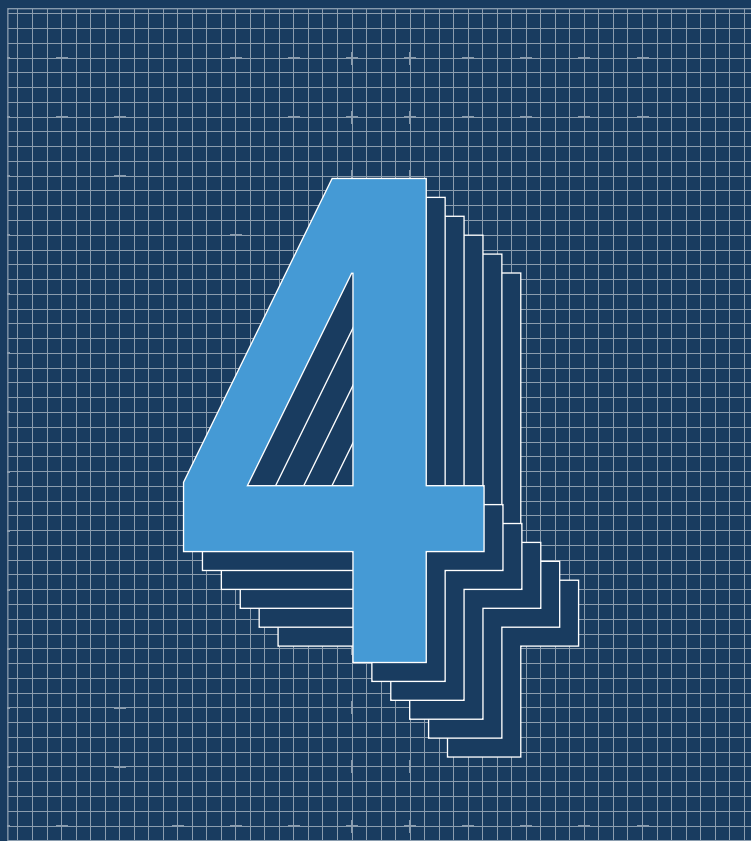
Om als gemeente effectief te kunnen acteren op het Europese en internationale schaalniveau heeft Tilburg een duidelijke focus en een lange adem nodig. Er is tijd nodig om netwerken op te bouwen en in contact te komen met relevante samenwerkingspartners. Vanuit de economische strategie wordt er gewerkt aan een internationaal profiel, van waaruit een voorstel tot selectie van landen en regio's komt die interessant zijn voor Tilburgse bedrijven. Waarbij we ons open blijven stellen indien er interesse is tot samenwerken vanuit andere landen. De transitie naar een circulaire economie is voor heel Europa en de rest van de wereld een nieuwe uitdaging. Vooruitlopend op het vaststellen van de economische strategie (voorzien in najaar 2025) brengen we voor een aantal sectoren in beeld welke (inter)nationale netwerken en kennisinstellingen koplopers zijn in de circulaire transitie. Enerzijds is het doel van dit traject om aansluiting te zoeken en zo de concurrentiepositie voor het Tilburgse bedrijfsleven te vergroten en de circulaire transitie te versnellen. Anderzijds om in deze gezamenlijkheid kansen op Europese financiering voor het Tilburgse bedrijfsleven te vergroten.

Om trends en verandering tijdig te herkennen en te bepalen of de inspanningen leiden tot het gewenste resultaat is een goede monitoring nodig. Met de transitie naar een circulaire economie staan we nog in de beginfase. Dat geldt ook voor de monitoring van die transitie. In hoofdstuk 4 gaan we meer in op het monitoren van de transitie en dit programma. Voor het monitoren van de transitie van het bedrijfsleven ontwikkelen we vanuit het regiodeal programma Versterken duurzame bedrijfsvoering MKB instrumenten hiervoor. Ook actualiseren we in 2027 de grondstof- en reststromen balans.



HOOFDSTUK 4

MONITORING



HET BELANG VAN MONITOREN

Onze strategische koers en het bijbehorende Programma Tilburg Circulair brengen ons bij de vastgestelde ambitie om in 2045 100% en in 2030 50% circulair te zijn. Om te weten of we op de goede weg zijn is het van belang om de voortgang te monitoren. Het feit dat de weg naar een circulaire samenleving een transitie is die op veel niveaus plaatsvindt (internationaal, nationaal, regionaal en lokaal), een verantwoordelijkheid is van bedrijfsleven, burgers en overheden samen, en vooral een weg is van experimenteren, innoveren en versnellen op terreinen die we niet altijd van te voren kunnen voorspellen, maakt monitoren lastig maar onderstreept het belang van monitoren des te meer.

Monitoren op drie niveaus

Omdat de informatiepositie over de transitie naar een circulaire samenleving nog lang niet volledig is, groeien we de komende vier jaar toe naar een monitor die antwoord kan geven op de vraag of Tilburg richting 2030 en 2045 op koers ligt om respectievelijk 50% en 100% circulair te zijn. Dat doen we op drie niveaus:

Niveau 1 (vanaf 2026):

Doen we wat is afgesproken: Voortgang laten zien op alle doelen en inspanningen

In dit programma werken we via drie herkenbare thema's aan de circulaire samenleving: Gemeentelijke Processen, Bouw en Openbare Ruimte en Circulaire Economie als Economische Kans. Elk thema bestaat uit drie subthema's waarbinnen verschillende inspanningen worden verricht. Alle inspanningen van de drie thema's samen leiden tot vijf gemeentelijke uitgangspunten.

Niveau 2 (vanaf 2027):

Wat zijn de effecten in de praktijk

In de actualisatie van dit programma monitoren we de effecten op het gebied van circulariteit. Dit doen we op alle drie de subthema's van elk thema. Bij elk thema beschrijven we of de inzet zich richt op - en slaagt in - het behalen van de gewenste circulariteit.

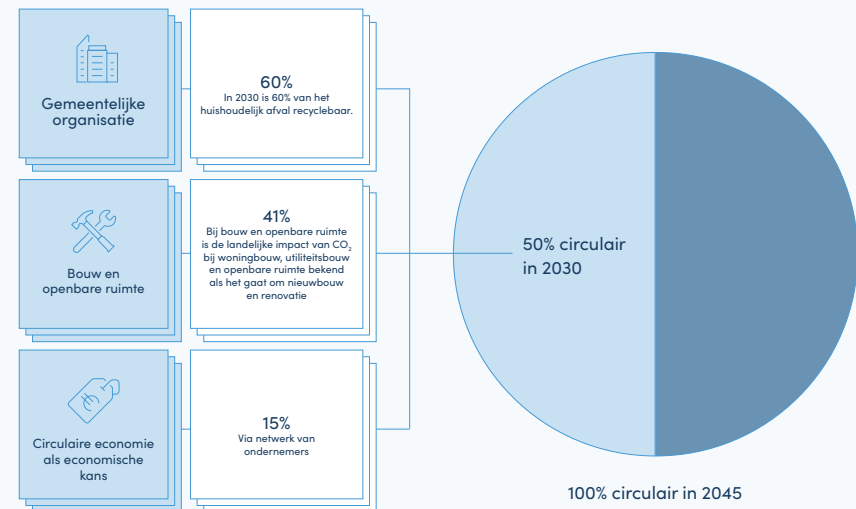
Binnen elk subthema wordt informatie verzameld en gepresenteerd die hoort bij het inhoudelijke thema. Zo wordt bij inkoop gemonitord op 'Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen' omdat de transitie naar duurzame inkoop breder is dan alleen circulariteit. Bij Bouw en Openbare Ruimte is 'Het Nieuwe Normaal' het leidende raamwerk omdat dit landelijk wordt ingezet. Bij Circulaire Economie als Economische Kans wordt gewerkt met een methodiek van materiaalstromen en een Circulaire Wijkkaart. Stuk voor stuk instrumenten die goed aansluiten bij de inhoud van het eigen thema en de basis vormen om te kunnen monitoren op vier circulaire strategieën:



Niveau 3 (vanaf 2028):

Liggen we op koers: Halen we met de huidige inspanningen en tempo de 50% in 2030 en 100% in 2045

In 2030, slechts twee jaar na de looptijd van dit programma, wil Tilburg voor 50% circulair zijn. Hierbij sluit Tilburg zich aan bij landelijke ontwikkelingen op het gebied van de circulaire doelstellingen. We zetten de komende jaren in op het behalen van deze 50% circulariteit door het werken aan de inspanningen zoals benoemd in hoofdstuk 3. Om te kijken of we op de goede weg zijn, starten we de komende vier jaar ook met het monitoren van onze koers richting de 50%. Gaan we de goede kant op, en gaan we snel genoeg? Om dit te monitoren formuleren we de inzet waarmee we verwachten in 2030 50% circulair te zijn:





Actualisatie uitgevoerd
door adviesbureau Silo35